

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Katedra sociální práce

Diplomová práce

ROZVOJ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V SOUVISLOSTI S PREVENČÍ
KRIMINALITY MLÁDEŽE NA TŘEBÍČSKU

Vypracoval: Bc. Eva Kucharská

Vedoucí práce: Doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

České Budějovice 2014

Abstrakt

Agresivita mládeže se zvyšuje. Obecně braný fakt, který mnohé z nás nepřekvapuje. Agresivita jako první předpoklad k tomu, že dítě bude páchat trestné činy. Téma kriminality mládeže je tak hluboké a složité, že jen těžko můžeme tvrdit s jistotou, že je neřešitelné nebo naopak říci jasné východisko, jak předcházet jednoznačně tomuto patologickému jevu ve společnosti. Důležitou otázkou pro prevenci kriminality mládeže je to proč a za jakých podmínek, vzniká, a právě na základě odpovědí na tyto otázky, se může vytvořit velice efektivní plán prevence. Oblast kriminality mládeže je jednou z nejzávažnější složkou kriminality. Důvody jsou takové, že se většinou jedná o větší skupiny lidí, kteří se vzájemně ovlivňují a jejich členové jsou velice těžko identifikovatelní. Tyto skupiny negativně působí na vrstevníky, a tím působí možné rozšiřování kriminality mládeže do budoucnosti a mezi více lidí.

Diplomová práce si stanovila cíl zjištění názorů sociálních pracovníků na situaci kriminality mládeže na Třebíčsku a zároveň se zaměřila na rozvoj sociálních služeb na Třebíčsku, zejména sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Dalším tématem jsou nejfrekventovanější trestné činy páchané mladistvými.

Z výzkumu vyplynulo, že práce v sociálních službách velice závisí na finančních dotacích města, kraje ale i jiných, není proto jednoduché v této nestabilní oblasti plánovat do budoucna, ale i přesto se plánuje, rozšiřuje a aktivně působí na prevenci kriminality mladistvých. Práce je ohraničena a řízena zákony, v dnešní době, kdy se klade větší důraz na administrativní činnost, která mnohdy zbytečně nabourává čas pracovníků, je obdivuhodné, když pracovníci zvládají nejen tyto činnosti ale i další aktivity, kterými přispívají například prevenci kriminality. Veškeré tyto činnosti pak dělají ve svém volném čase. Základem pro práci s mládeží s výchovnými problémy je komunikace, kterou uvedli všichni dotazovaní a zároveň ji považují za podstatu práce a to nejen komunikace s mladistvými, ale i s rodinou. Komunikace na nejvyšší úrovni funguje i mezi ostatními pracovníky, organizacemi a policií. Všechny potřebné složky vzájemně kooperují a podporují se. Na práci s mladistvými i přesto, že je ohraničena a řízena zákony a nařízeními, je opravdu krásné to, že není stereotypní, a pokud se člověk chce zabývat prevencí, či zapojit se do nějakého programu, tak může a tím aktivně

příspěvek ke zlepšení situace. Na Třebíčsku není problém s nedostatkem služeb a to i přesto, že oblast sociálních služeb je pod neustálým tlakem a to především díky finanční nestabilitě. Všichni Dotazovaní poukazují na občanské sdružení STŘED, které má v Třebíči velkou tradici a funguje zde velmi dobrá spolupráce s ostatními pracovníky na úřadech. Je potřeba upozornit na fakt, že v tomto regionu není pouze občanské sdružení STŘED, ale i preventivní programy pod Oblastní charitou Třebíč a pod Městským úřadem a dalšími organizacemi, které pravidelně organizují semináře, přednášky a jiné akce pro širokou veřejnost i pro odborníky. Zároveň zde funguje efektivně komise pro prevenci kriminality, kde jsou zástupci všech organizací a odborníci z celého regionu. Na druhou stranu, pokud je nějaký dobrý preventivní či jiný program, problém nastává ve chvíli, kdy skončí, jelikož si lidé zvyknou na určité možnosti, ale následně už nejsou a oni nemají jiné možnosti, kam se obrátit. Podpora města ustává, ale není úplně nulová, naopak kraj podporuje tyto sociální služby dostatečně, zejména apeluje na rozvoj a aktivita organizací je intenzivní. Pro zlepšení situace kriminality může vést lepší informovanost veřejnosti zejména o možnosti chránit sebe a svůj majetek. Nejčastější je právě majetková trestná činnost a posléze i násilná trestná činnost. Problém vidí většina dotazovaných v tom, že se nedostatečně diskutuje o této problematice mezi širší veřejností. Tento problém vychází právě z toho, že se nedostatečně diskutuje v médiích a nedostatečně se propagují možnosti ochrany a prevence obyvatel obce. Agresivita mládeže byla dalším velkým tématem, ovšem z výzkumu vyplynulo, že agresivita nestojí jen na dětech. Na dítě působí ve velkém množství rodina, společnost a také lokalita, kde bydlí a parta, s kterou tráví volný čas. V kraji Vysočina tedy nechybí preventivní programy v rámci sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi ale spíše pobytové služby typu střediska výchovné péče či diagnostické ústavy. Celkový názor odborníků na kriminalitu mládeže na Třebíčsku je takový, že se dělá maximum pro zlepšení této situace, spolupráce mezi jednotlivými sektory je dostačující. Na druhou stranu agresivita mládeže se zvyšuje, proto je třeba více dbát na prevenci a ochranu obyvatelstva obce a zaměřit se na podporu programů, které se této problematice věnují.

KLÍČOVÁ SLOVA

Kriminalita

Mladistvý

Prevence

Sociální služba

Abstract

Youth aggression increases. It is the generally taken fact that many of us are not surprised with. Aggression is the first precondition for a child to commit crime. The theme of youth crime is so deep and complex that it is difficult to say that it is unsolvable or we cannot tell a clear basis to prevent this clearly pathological phenomenon in society. An important issue for the Prevention of Juvenile Delinquency is why and under what terms this happens, and based on the answers to these questions a very effective prevention plan can be created. The area of youth crime is one of the most important component of the crime. Reasons are that the majority of these larger groups of people who interact with each other and their members are very difficult to identify. These groups have a negative effect on the child at same age and thus for possible expansion of youth crime in the future and to more people.

The goal of this Thesis was finding out the views of social workers on the situation of youth crime on Třebíč area and also focused on the development of social services in Třebíč area, especially social-activation services for families with children. Another issue are the most frequent crimes done by juveniles. The research showed that social work very much depends on financial subsidies to the city but also in other regions, and because of this it is not easy to build a plan for the future in this unstable area. However, social work still plans to expand and actively works on prevention of juvenile delinquency. Work is bounded and controlled by the laws. Today when more emphasis is placed on administrative activities which often unnecessarily limit work time of social workers, it is admirable when workers manage both of activities and other activities that are crucial for crime prevention. They do all these activities in their leisure time. The basis for working with young people with behavioral problems is communication which all respondents do, and their belief it is the basis of work; furthermore not just communication with the youth but also with the family. Communication works at the highest level among the other workers organizations and the police. All the necessary components cooperate and support each other. The most beautiful thing on this work even though it is limited and controlled by laws, is that it is not stereotypical, and if one wants deal with prevention or participate in a program, this

person can actively improve this situation. There is not a problem with the lack of services, even though the area of social services is under constant pressure mainly due to financial instability in Třebíč area. All respondents speak about civil association STŘED which has had a long tradition in Třebíč, and there is very good cooperation with other workers in the office. It is necessary to draw attention to the fact that the region is not only the Civil Association but also preventive programs under the Regional Charity Třebíč and the Local Authority and other organizations that regularly organize seminars, lectures and other events for the public and for professionals. At the same time the Commission on Crime Prevention with representatives of all organizations and experts from around the region works efficiently. On the other hand, if it is a good preventive or another program, the problem begins when the program ends. People get used to some opportunities but then it is not and they have no other options where they can go. Support from the city is not so intensive but it is not quite zero while the county supports social services adequately. Especially, appeals to the development and activities of the organization are intense. The improvement of the situation of crime can result in better public awareness. Especially, the ability to protect themselves and their property. The most common are property crimes and also violent crime. Most of respondents have seen a problem in the lack of discussion on this issue among the wider public. This problem arose from the fact that the lack of discussion in the media and the lack of opportunities to promote the protection and prevention of inhabitants. Youth Aggression was another big topic, but research has shown that aggression does not stand only from children. The child can be affected by its family, society and the location where its lives, and by the group of children, with whom they spend their leisure time with. Prevention programs in the Vysočina region in the area of social services for families with children are not missing but residential services such as educational care centers and diagnostic institutes are. The overall opinion of experts on juvenile delinquency in Třebíč area is such that its utmost is being done to improve this situation, cooperation between different sectors is sufficient. On the other hand, youth aggression is increasing, therefore it is necessary to pay more attention to the prevention

and protection of the village population and the focus should be to support programs dealing with this issue.

Keywords

Criminality

Juvenile

Prevention

Social service

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 10.7.

.....
Eva Kucharská

Poděkování

Děkuji Doc. Ing. Lucii Kozlové, Ph.D., za pomoc při vypracování mé diplomové práce.
Také děkuji respondentům za spolupráci při realizaci mého výzkumu.

Obsah

Obsah	11
Seznam tabulek	13
Úvod.....	14
1. SOUČASNÝ STAV	16
1.1 Základní pojmy	16
1.1.1 Sociální služby.....	16
1.1.2 Rozvoj sociálních služeb	17
1.1.3 Kriminalita, kriminologie, kriminalistika	19
1.1.4 Kriminalita mladistvých (juvenilní delikvence)	20
1.1.5 Riziková mládež	21
1.2 Příčiny kriminality mládeže	21
1.3 Prevence kriminality	26
1.3.1 Prevence primární, sekundární, terciární	27
1.4 Legislativní rámec kriminality mladistvých.....	28
1.4.1 Zákon č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže	28
1.4.2 Zákon č. 89/2012, Občanský zákoník.....	32
1.4.3 Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb.....	32
1.5 Instituce zaměřující se na kriminalitu mládeže	33

1.5.1	Orgán sociálně právní ochrany dítěte	33
1.5.2	Probační a mediační služba.....	34
1.5.3	Kurátor pro mládež	35
1.5.4	Zařízení pro děti a mládež	35
1.6	Prevence kriminality na Třebíčsku.....	36
1.7	Služby sociální prevence.....	39
1.8	Třebíčské služby sociální prevence.....	40
1.9	Komunitní plánování ve městě Třebíč	42
1.10	Systém včasné intervence	44
2.	EMPIRICKÁ ČÁST	47
2.1.	Cíl práce	47
2.2.	Výzkumné otázky.....	47
3.	METODIKA	49
3.1	Metodický postup.....	49
3.2	Charakteristika souboru	49
3.3.	Způsob zpracování dat	50
4	VÝSLEDKY	51
4.1.	Interpretace výsledků	51
4.2	Vyhodnocení analyzovaných dat	59
4.3.	Závěr z analyzovaných dat.....	64
4	DISKUZE	65

5 ZÁVĚR	70
---------------	----

Použitá literatura:	72
---------------------------	----

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Náplň práce	59
-------------------------------	----

Tabulka 2 - Kriminalita.....	59
------------------------------	----

Tabulka 3 – Preventivní programy	60
--	----

Tabulka 4- Počet služeb	60
-------------------------------	----

Tabulka 5 – Podpora města a kraje	61
---	----

Tabulka 6 - Média.....	61
------------------------	----

Tabulka 7 - Zlepšení	62
----------------------------	----

Tabulka 8 - Agresivita	62
------------------------------	----

Tabulka 9 – Bydliště	63
----------------------------	----

Úvod

Agresivita mládeže se zvyšuje. Násilí páchané mladistvými dosahuje alarmující výše. V poslední době velice žhavé téma, které je nejvíce spojováno s menšinami nebo sociálně slabými spoluobčany. Otázkou zůstává, zda jsou všechny regiony v České republice stejně ohroženy kriminalitou mládeže a také to, zda se dostatečně aktivně s tímto patologickým jevem bojuje. Oblast kriminality mládeže na Třebíčsku je pro mě osobně velmi blízké téma. A to nejen proto, že bydlím přímo v Třebíči, ale také díky tomu, že bych se v budoucnu touto problematikou chtěla zabývat. Celý život jsem vyrůstala na Vysočině, a můj názor byl a stále je, že tento kraj je velmi bezpečný, samozřejmě v porovnání s jinými stejně velkými městy. Speciálně v Třebíči, z mých zkušeností, jsou „známé“ party, o kterých ví jak policie, tak pracovníci na úřadech, a pracují s nimi. Myslím si a doufám, že Třebíč i po napsání této práce, bude pro mě jedním z těch bezpečnějších měst, kde můžeme žít. Z těchto důvodů mě zajímalo, jak to je s kriminalitou mládeže na Vysočině doopravdy. Jaký názor na ni mají odborníci, sociální pracovníci, kteří se přímo zabývají a řeší právě tuto oblast kriminality. Často se dočítáme a slyšíme ve zprávách či jiných médiích o nezákonných aktivitách mladistvých, čteme, jak neuvěřitelně se kriminalita mládeže rozrůstá a sílí. Tento jev často souvisí s větší agresivitou a určitou nevybouřeností mladistvých, kteří poté páchají většinu trestných činů v důsledku nudy. Často je také tento jev přiřazován právě rodině, výchově. Na druhou stranu ne vždy je možné se spolehnout na pravdivost a nestrannost reportérů, hlasatelů či novinářů. Téma kriminality mládeže je tak hluboké a složité, že jen těžko můžeme tvrdit s jistotou, že je neřešitelné nebo naopak říci jasné východisko, jak předcházet jednoznačně tomuto patologickému jevu ve společnosti. Samozřejmě je velkou a důležitou otázkou pro prevenci kriminality mládeže, proč a za jakých podmínek, vzniká, a právě na základě odpovědí na tyto otázky, se může vytvořit velice efektivní plán prevence. Oblast kriminality mládeže je jednou z nejzávažnější složkou kriminality. Důvody jsou takové, že se většinou jedná o větší skupiny lidí, které se vzájemně ovlivňují a jejich členové jsou velice těžko identifikovatelní.

Tyto skupiny negativně působí na vrstevníky, a tím působí možné rozšiřování kriminality mládeže do budoucnosti a mezi více lidí. Praxe na Jihočeské univerzitě mě přesvědčila o tom, že hranice mezi tím „normálním“, tedy společensky přijatelným, vhodným a „nenormálním“, tedy společensky nepřijatelným, je tak tenká, že si ji člověk buďto neuvědomí vůbec nebo až v momentně, kdy dojde k nějakému nepřipustnému chování, zkrátka se překročí určitá mez, hranice, kterou má každou nějakým způsobem nastavenou. V této chvíli už je často pozdě. Osobně mohu říct, že pokud se dítě dostalo s mého okruhu přátel do „špatné“ party, tak to bylo zejména z důvodu nespokojenosti doma s rodinou, nedostatek lásky, rozvody, časté stěhování, a také z toho důvodu, že tito lidé neznali svoji hodnotu a životní cíl, zkrátka neměli dostatečnou motivaci a podporu. Je tedy na Třebíčsku dostatek sociálních služeb pro rodiny s dětmi? Je zde dostatek odborníků, kteří mohou poskytnout této cílové skupině dostatek informací anebo poradit? Jaký názor mají odborníci na situaci kriminality mládeže v tomto regionu?

Diplomová práce se zabývá především prevencí kriminality na Třebíčsku, odpovídá na otázky, zda je dostatek sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi na Třebíčsku, a také s jakou kriminální činností mládeže se můžeme nejčastěji setkat. Vyhodnocení těchto otázek je zpracována pomocí rozhovorů.

1. SOUČASNÝ STAV

Patologické jednání adolescentů doprovází celé lidstvo již od počátku. Otázka zůstává, zda je tato výskyt kriminality menší, větší nebo jestli se jedná o stejnou míru výskytu kriminality mládeže. V dnešní době je kolem mladých lidí plno lákadel, materiálních hodnot a plno jiných podnětů, které v rámci udržení svého sociálního statutu děti potřebují získat. Mládež je tedy frustrována tím, že nemá dostatečný přísun těchto podnětů tak, jak je nabízí a jak jsou dostupná ostatním a snižují se k protiprávnímu jednání. (Jedlička, 2004) V této souvislosti můžeme hovořit i o stupni psychického, somatického, osobnostního vývoje a zároveň i o zkušenostech s pácháním trestných činů. Existují jisté vnitřní a vnější faktory, které do jisté míry ovlivňují tento jev, můžeme v širším pojetí hovořit o faktorech ekonomických, politických, sociálních a často se tyto faktory vzájemně prolínají. (Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006)

1.1 Základní pojmy

1.1.1 Sociální služby

Sociální služba je jedním z nástrojů sociální politiky, který se poskytuje v situacích, kdy je „sociálně efektivnější“ poskytnout službu místo peněžních dávek. Tomeš (2001) uvádí několik možností použití pojmu „sociální služba“. Sociální služba může být chápána jako:

- a) druh sociální péče poskytované konáním (službou) státní či obecní instituce ve prospěch jiné osoby
- b) činnosti (výkony) ve prospěch občanů, které jsou poskytovány soukromoprávní nebo veřejnoprávní institucí přímo nebo soukromoprávní institucí za podpory veřejnoprávní instituce.

c) sociální práce (odborná činnost sociálních pracovníků) ve prospěch lidí v sociální nouzi.

Sociální služby je možné definovat jako všechny aktivity, které podporují a zkvalitňují život jednotlivce či skupiny a ochraňuje jejich práva, zájmy a potřeby. Tyto základní potřeby jsou definovány dle zákona a patří mezi ně ubytování, stravování, pomoc při osobní hygieně, pomoc při zajištění chodu domácnosti nebo doprovod na společenskou akci, tím se podpoří styk se společností. Definici a podrobný popis sociálních služeb České republiky najdeme v zákoně č. 108/ 2006, Sb. (Matoušek, 2003) Tyto služby jsou poskytovány bez rozdílu věku, náboženské či etnické příslušnosti a poskytují se tedy všem skupinám, které jsou nebo mohou být ohroženy takovou životní situací, která by snižovala kvalitu či ohrožovala jejich potřeby. (Payne, 2009)

1.1.2 Rozvoj sociálních služeb

Dále také plánování sociálních služeb neboli komunitní plánování. Tyto aktivity směřují k zefektivnění sociálních služeb. Jedná se o zjištění situace poskytování sociálních služeb v dané lokalitě a zároveň potřeb, které daná společnost má a nejsou naplněny. Například se zaměřuje na dostupnost sociálních služeb. Tyto dva parametry se vzájemně porovnávají a jsou v souladu s množstvím finančních prostředků, které má obec na sociální sféru. (MPSV ČR, 2005)

Výsledkem srovnávání a konzultací je komunitní plán, který je v součinnosti s tím, co je možné, a tím, co bylo označeno jako potřebné, prioritní. Pojem komunitní plánování již sám za sebe vypovídá, tedy probíhá v komunitě. Komunita se skládá ze základních složek plánování, jsou to zejména zástupci uživatelů, poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb, ale i další veřejnosti, jíž je téma sociálních služeb blízké. Komunitní plánování je procesem cyklickým, opakujícím se. Skupiny výše uvedené nebo lépe jejich zástupci v rámci kooperativní práce, konzultace a setkávání vytvářejí efektivní systém, navrhnou podobu sociálních služeb a podílejí se na realizaci svých návrhů, která jsou zapsána v komunitním plánu. Proces komunitního plánování je však

cyklický, tedy hlavní kroky se v určitých intervalech opakují. Tým, tedy celá komunita sleduje i to, jak je komunitní plán naplňován. Plánování sociálních služeb je uvedené v zákoně č.108/2006, Sb., o sociálních službách.

Členové komunity:

Poskytovatelé sociálních služeb

V souvislosti s tímto tématem hovoříme o subjektech poskytujících a nabízejících služby. Služby jsou poskytovány bez ohledu na to, zda se jedná například o nestátní neziskové organizace, organizace zřízené obcí nebo krajem. Poskytovatelé vědí, jak služby fungují, a znají systémové záležitosti. Dokážou popsat momentální potřeby i možné trendy. Lze tvrdit, že se v celé problematice dobře orientují. Jejich přínos je velice důležitý a nenahraditelný v sociálním plánování.

Zadavatelé sociálních služeb

Do této skupiny patří zejména obce a kraje. Tyto osoby jsou odpovědné za poskytování sociálních služeb na určitém území. V procesu komunitního plánování vystupují jako aktivní účastníci, zejména proto, že jsou garanty realizace výstupů rozvoje sociálních služeb. Podpora komunitního plánování ze strany obce či kraje představuje nejzákladnější podmínku pro jeho uskutečňování.

Veřejnost

Do této skupiny patří všichni ostatní lidé, kteří se chtějí aktivně zapojit do rozvoje sociálních služeb, kterým sociální sféra a její fungování a poskytování lhostejné a jsou též schopni aktivně přispívat k tvorbě plánu nebo jeho následné realizaci. (Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2005)

1.1.3 Kriminalita, kriminologie, kriminalistika

Kriminalita též také zločinnost znamená trestní chování, zahrnující trestné činnosti, které jsou spáchány v dané společnosti za určité časové období. (Marešová, 2000) Kriminalita je úhrn činů uvedených v trestním zákoně obvykle popisovaných podle prostoru, času, rozsahu, struktury a pohybu. V obecném slova smyslu je to společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti. Kriminalita mládeže je součástí celkové kriminality a zahrnuje jednání osob do věku 18 let, jehož důsledkem je překročení právních norem, což je charakteristické pro trestný čin. Pojem kriminalita používáme i jako synonymum výrazu skutečná kriminalita a lze ji dělit do několika skupin:

- a) kriminalita bagatelní – společensky nepříliš závažná kriminalita, která je na hranici mezi přestupkem a trestným činem,
- b) kriminalita latentní – kriminalita, jež nebyla zjištěna orgány činnými v trestním řízení,
- c) kriminalita registrovaná, zjevná – kriminalita, jež byla registrována a je vykazována ve statistických údajích (Matoušek, Kroftová, 2003)

V souvislosti s pojmem kriminalita narážíme i na pojem delikvence, který je pojmem širším než kriminalita, protože označuje činnost porušující nejen právní, ale i společenské normy. (McLaughlin, 2012) Kriminologie je věda sledující pachatele, oběti a zároveň také kontroluje a studuje kriminalitu. Výsledky kriminologického poznání tedy slouží především zákonodárným orgánům, justičním orgánům a dalším orgánům sociální kontroly. Kriminalistika je pak věda sloužící k boji proti kriminalitě. Vypracovává dokonalejší metody odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti. (Marešová, 2000)

1.1.4 Kriminalita mladistvých (juvenilní delikvence)

Juvenilní delikvence se týká přečinů mladistvých, tito jedinci spadají do věkové kategorie 15 - 18 let, je pojmem trestněprávním, jelikož tato osoba již má trestní odpovědnost za spáchané provinění (Netolická, 2011) Pojem delikvence (proviňují se) pak značí společensky závažné nepřijatelné chování jedince. Jedinec se takto proviňuje proti společnosti v oblastech psychologických, sociálních či biologických. (Fischer, 2006) Delikvenci či kriminální chování lze chápat jako projev poruchy sociálně adaptačních schopností a dovedností. (Vágnerová, 2008) Etiologie kriminálního chování je z biopsychosocio-spirituálních příčin. Příčiny jsou tedy multifaktoriální. (Fischer, 2009) V tomto období dospívání, v letech 15-18, které je považováno za kritické, se formují hlavní rysy osobnosti. Důsledkem tohoto chování je překročení právních a společenských norem, které jsou definovány jako trestný čin. Toto období dospívání je velmi specifické, dítě je pod vlivem mnoha faktorů, kdy jeden z nejsilnějších bývá parta. Proto nejčastější provinění mladistvých bývá výtržnictví v opilosti, násilí proti jednotlivci či skupin, krádeže, nedovolené řízení motorového vozidla a podobná majetková provinění. (Netolická, 2011) U kriminality mladistvých rozlišujeme i stupně závažnosti provinění, kterým jedinec porušuje normy:

- a) Disociální (neposlušnost, nekázeň ve škole, lhavost...)
- b) Asociální (výtržnictví, toulky, záškoláctví, toxikomanismus...)
- c) Antisociální (závažné protispolečenské chování, patří sem například krádeže, vloupání, sexuální delikty, distribuce drog...)

Závažnost tohoto chování má tendenci se prohlubovat a stoupá s věkem. (Kriminalita, delikvence, vandalismus, 2011)

1.1.5 Riziková mládež

V souvislosti s problematikou kriminality mládeže narážíme na pojmy jako je “riziková mládež”. Často jde o děti, které nemají oporu u svých rodičů, jsou sociálními sirotky, rodiče na děti nemají čas v důsledku rozvodu, jelikož v dnešních několika letech se rodina dostala do formy „skořápkové instituce“, je málo stabilní. (Matoušek, 2005) Část těchto dětí je vychovávána v ústavních zařízeních, kde mohou přebírat oné deprivací vlivy, které je ovlivní natolik, že mohou sociálně selhat. Rizikový vliv na dítě mají i televizní pořady, život ve městě či parta, která se v období dospívání dostává do popředí před rodiči. (Poněšický, 2005) Mezi hlavní typy rizik může patřit to, že mladý jedinec je zvýšeně zranitelný. Tímto můžeme rozumět syndrom hyperaktivity, poruchy rozumových schopností či neatraktivní zevnějšek. (Shoemaker, 2013) K riziku zranitelnosti patří faktory, které jsou vrozené, dítě je jimi vybaveno již v době příchodu na svět. Faktory, které dítě staví do role více zranitelné, mohou být i ekonomické problémy rodiny. Dalším významným rizikem je, že mladistvý může svým chováním ubližovat sám sobě. Do této kapitoly patří problémy s drogami, prostituce. Jedinec se dále může provinovat proti jiným lidem či proti společenským zájmům. (Matoušek, 2005)

1.2 Příčiny kriminality mládeže

Kriminalita mládeže patří beze sporu k těm nejvíce závažným a nebezpečným jevům ve společnosti, nutí občany k větší pozornosti a zájmu o tuto problematiku. Pozornost a zájem jsou zaměřeny na řešení tohoto problému a ochraně společnosti. V oblasti kriminality mladistvých narážíme na základní otázku, která se týká toho, jak a proč kriminalita mladistvých existuje, kdo může za její vznik. Dle Fischera (2009) je základní problém určen rodině, tedy instituci, která je ve výchově a motivaci mladého člověka nenahraditelná. Dle Matouška (2005) je rodina tzv.: skořápková instituce, což znamená, že do jisté míry nemůže zaručit svoji pevnost, stálost a bezpečí.

Právě tyto faktory pak ovlivňují vývoj jedince, který pak může v některých případech končit protizákonným jednáním. Stát je v určité chvíli povinen zajistit bezpečí pro ostatní členy společnosti, tudíž přichází s nástroji, které si kladou za cíl dosažení určitých změn, důraz na dodržování korektních vzorců chování. (Alcock, May, Wrigh, 2012) Je zřejmé, že ale nedílnou úlohu má právě rodina, která jedince formuluje a nastoluje mu určitá pravidla, společenské role a identitu.(Fischer, 2009)

Dle Fischera (2009) existují určité další faktory, které ovlivňují vývoj jedince, a mají pravděpodobně velmi významný podíl na existenci kriminality a delikvence mladistvých. Mluvíme zde o multifaktoriální příčině. Do této skupiny patří faktory: biologické, psychické, sociální.

Biologické faktory: pohlaví (více muži), věk (ve většině případů jsou velice mladí, do 26 let), vrozené dispozice, osobnostní předpoklady jedince.

Psychické faktory: úroveň mentálních schopností, mezi delikventními jedinci můžeme najít jak lidi s mentálním postižením, tak osoby geniální. Můžeme ale obecně říci, že se převážně jedná o osoby s nižšími mentálními schopnostmi. Do této skupiny patří i osoby, které trpí poruchou osobnosti (asociální typ, emočně nestabilní a podobně), které jsou charakteristické nerespektováním určitých společenských norem. Dále sem patří temperament (více u choleriků).

Sociální faktory: patří sem již výše zmíněná rodina, v souvislosti s rodinou jde zejména o to, jakým způsobem rodina plní své funkce (problém dysfunkčních rodin), neúplné rodiny a samozřejmě trestná činnost či závislosti na alkoholových či nealkoholových drogách u rodičů. (Fischer, 2009)

Dalšími příčinami delikvence a jiným rozdělením příčin kriminality se zabývá Kraus, Honcová a spol. (2007) ti uvádějí, že možné faktory mohou být vnitřní nebo vnější. Mezi vnitřní faktory patří například osobnost pachatele, tedy určitá predispozice (předurčenost) jedince páchat deviantní činnost. Tyto vlastnosti mohou mít dědičné, vrozené či získané rysy. U získaných osobnostních vlastností mluvíme zejména o chorobách či úrazech. Mezi vnější faktory patří sociální prostředí, kde jedinec vyrůstá, kde může být ovlivněn již deviantním chováním rodičů nebo jiných členů rodiny. Mezi sociální prostředí patří ale i party, škola.

Mezi další sociální vlivy můžeme zařadit negativní vliv masmedií, velké množství brutality v hrách na počítačích či ekonomická krize a nezaměstnanost. (Kraus a Honcová, 2007)

Z hlediska exogenních a endogenních faktorů kriminality mladistvých můžeme rozčlenit ještě další příčiny tohoto patologického jednání. Mezi vnitřní faktory ovlivňující chování jedince bez pochyby patří genetické faktory, pohlaví, osobnost a proces socializace jedince, a to zejména v adolescenčním věku. (Nikl, 2000) Toto období dle Eriksonova pojetí vývoje osobnosti jedince, je obdobím vulkanismu, kdy jedinec na jedné straně se cítí být dospělým a na straně druhé určitá nezralost, tak příznačná pro období puberty, mnohdy se tak jedinec dostává do velmi složité situaci. (Jankovský, 2003) Svou nezastupitelnou roli má i prenatální vývoj dítěte a postoj matky k těhotenství. Např. bylo zjištěno, že kouření těhotných žen má souvislost s násilnou trestnou činností jejich synů. (Hála, 2012).

Můžeme tedy zmínit důležitost faktoru dědičnost. Důvodem patologického chování mládeže mohou být různé příčiny. Určité studie poukazují na možnou souvislost mezi delikvencí mládeže a některými genetickými determinanty, které se prokazovaly skrze empirické výzkumy. Novější empirické výzkumy spíše hledají souvislosti mezi delikventním chováním mládeže a jistými biologickými znaky určujícími osobnost. (Matoušek, Kroftová, 2003)

Dále pohlaví, jako konstituční faktor, hraje velkou roli ve výskytu delikventního chování mládeže. Ve všech zemích světa je kriminalita chlapců podstatně vyšší než kriminalita dívek. Někteří pracovníci říkají, že u mužů je uplatňována přirozená přímá agresivita, která by mohla být ovlivňována mužským hormonem testosteronem působícím na mozek a na typický vzhled těla. (Novotný, Zapletal, 2004) V západní společnosti se začínáme setkávat s nárůstem kriminality u dívek. Lze se domnívat, že tento jev nastává v důsledku emancipace dívek a žen, které mnohem více chtějí a jsou i nuceny začlenit se do postindustriální společnosti 20. a 21. Století. Stále je ale mužská kriminalita podstatně vyšší. Výjimku tvoří pouze prostitute. Tento trend má podobný vývoj jako alkoholismus, užívání drog či kouření ve vyspělých zemích světa.

Výzkumy provedené na mladých lidech ocitajících se v nápravných zařízeních prokazují sníženou schopnost rozumových dovedností. Výraznější rozumový deficit zaznamenáváme u dívek s prvky delikventního chování nežli u chlapců. (Zoubková, 2002)

Osobnost jedince se v moderních přístupech psychologie stále více odvrací od tradičních osobnostních rysů rizikové mládeže, která páchá trestné činy. V dnešní době se přistupuje k testům komplexním, tedy těm, které se zaměřují a popisují osobnost jako celek. Psychologie využívá např. k testování osobnostních rysů Minnesotský osobnostní dotazník (MMPI) zkoumající škálu psychopatie a Kalifornský osobnostní dotazník (CPI) vyjadřující škálu schopnosti socializovat se (tedy začlenit se do společnosti). Pomocí MMPI byla dokázána přítomnost psychopatie u delikventní mládeže a CPI test zjistil, že schopnost socializovat se a sebekontrola, dále také odpovědnost je u mladistvých delikventů téměř nulová. Tyto dva testy jsou dnešní odbornou společností pokládány za nejspolehlivější ukazatele osobnosti delikventní. Osobnost kriminálně jednajícího mladistvého lze zkoumat mnohem komplexněji pomocí Freiburského osobnostního dotazníku (FPI), který je zaměřen na nervozitu, spontánní agresivitu, reaktivní agresivitu, vzrušivost, mírnost, emocionální labilitu a podobně. Výsledkem ovšem bylo to, že mladiství, kteří se účastnili testu ve věznicích, lhali, jelikož chtěli sami sebe vidět v lepším světle. Výsledek odporoval určitému stereotypu, vyšlo totiž najevo, že tito mladiství agresivní nejsou. Na druhou stranu nelze brát výsledky testů za zcela směrodatné. Musíme brát v potaz i roli dítěte ve škole a v rodině, a pak lze předpovídat jeho tendence k delikventnímu jednání. (Matoušek, Kroftová 2003) Studie založené na sledování chování delikventů uvádí, že častým znakem osobnosti, který se podílí na kriminálním chování mládeže, je impulzivita a její souvislost s hyperaktivitou (ADHD). Tito jedinci dávají přednost okamžitému uspokojení a nehledí tak do budoucího života. (Hála, 200-) Delikventně jednající lidé mají negativní sebehodnocení, neváží si sebe sama a nemají o své osobě jasnou představu. Je ale zajímavé, že malé množství delikventně jednajících mladistvých má naopak sebehodnocení velmi vysoké, což je velice často ukazatel agresivity. (Matoušek, Kroftová, 2003) Typicky jsou u delikventně jednající mládeže zhoršené komunikační dovednosti a způsob řešení

konfliktů. Mají nižší schopnost vnímání lidského jednání a konflikty řeší agresivně a nekonstruktivně. (Labath, 2001) Takovéto jednání delikventní mládeže mnozí autoři vysvětlují tím, že lidé s nízkým sebehodnocením si potřebují zvýšit své sebevědomí kriminálním činem z toho důvodu, že běžným, společensky přijatelným způsobem, jako je studium, sportovní činnost a partnerské vztahy, jim není umožněno. (Pešová, Šamalík, 2006) Mladiství pachatelé vykazují jisté psychologické rysy, které jsou odlišné od nedelikventní mládeže. Tito pachatelé mají snížené sebeovládání, nižší toleranci k chování jiných lidí, mají nižší odpovědnost za své chování, jsou velmi impulzivní, hůře navazují mezilidské vztahy, mívají pocit nadřazenosti a bývají velmi sebestřední. Tyto odchylky od normy jsou patologické a mohou korespondovat s mnohými psychiatrickými diagnózami, jako je např. psychopatie. Delikventní jedinci mají výrazně kvalitněji vyvinutý nonverbální způsob komunikace, což může souviset s jejich postoji k učení a škole. Často se můžeme setkat s vůdci delikventně jednajících skupin, kteří mají nadprůměrnou sociální inteligenci. (Matoušek, Kroftová, 2003)

Dalším termínem, se kterým se můžeme setkat v souvislosti s pojmem kriminality mládeže je termín gender. Pochází z angličtiny a používá se k označení kulturně a sociálně vytvořených rozdílů mezi muži a ženami. V současné době je hojně diskutovaným tématem a jeho vliv na naši společnost začíná být velmi výrazný. V průběhu socializace dochází k osvojování genderových stereotypů a rolí, jež jsou typické pro ženský či mužský typ chování. Na rozdíl od pohlaví nejsou tyto rozdíly univerzální a v různých kulturách se významně liší (Renzetti, 2003)

1.3 Prevence kriminality

Do prevence kriminality patří soubor všech aktivit, které směřují k předcházení páchaní trestných činů, snižování výskytu trestných činů, neutralizuje jejich příčiny a podmínky jejich vzniku. Prevence se snaží o eliminaci trestných činů ještě před jejím vznikem nebo před následným trváním. Takto prevenci kriminality můžeme chápat jako součást kriminální politiky, pokud ji rozumíme jako cíl snížit počet trestných činů. Kontrola kriminality se provádí prostřednictvím represivních, tedy potlačujících či preventivních strategií. Obě tyto složky se musí samozřejmě vzájemně doplňovat. Účinná prevence zmenšuje potřebu represe a represe pozitivně posiluje prevenci. V této souvislosti se hovoří o prevenci a represí jako o dvou vzájemně propojených pilířích, které udržují vnitřní bezpečnost. Do prevence kriminality patří veškeré aktivity, které nejen předchází negativním jevům ve společnosti, ale i chrání společnost před kriminalitou. Cílem prevence kriminality mládeže je především snížit rizikové faktory a posílit ochranné faktory. Do prevence kriminality náleží veškeré aktivity vládních i nevládních organizací a osob směřující k nápravě, předcházení a zmírnění podmínek trestných činů. Významná část v těchto preventivních procesů náleží zejména rodině a škole. (Zapletal, 2000)

Kriminologie se zaměřuje na oblasti:

- a) Sociální
- b) Situační
- c) Viktimnosti
- d) Pomoc obětem trestných činů

Opatření sociální prevence spadá zejména do oblasti sociální politiky, její podstatou je humanizace života a prostředí, kde probíhají sociální integrace a procesy socializace.

Cílem sociální prevence je změnit nepříznivé socioekonomické prostředí. (Kemshall, 2013) Jedním z nejdůležitějších faktorů sociální prevence je výchova dětí v rodinách a školách. Preventivně působí také nevládní organizace, které se na výchově dětí značně podílejí a regionální programy. Dalším významným prostředkem je sociální politika, která působí na systém rodiny a na její stabilitu, zaměstnanost, vzdělávání, fungování policejní a soudní činnosti zabývající se rizikovou mládeží. (Zapletal, 2000) Situační prevence jsou opatření, která působí proti páčání provinění v tomto případě u mladistvých. Je to například ztížení situace páčání trestné činnosti a předcházení vytváření podmínek, které ke kriminálnímu chování vedou, tyto programy mají často jen krátkodobou účinnost. Situační prevence především usiluje o odstraňování a snižování příležitostí k páčání trestné činnosti a na zvyšování odhalení potenciálního pachatele. Jde zde zejména o technické zabezpečení budov a jiného majetku, další například propagační kampaně. (Zapletal, 2000) Prevence viktimitnosti bývá obsažena v prevenci sociální i situační. Viktimnost znamená určitý předpoklad u jedince potenciálně se stát obětí trestného činu (například pracovník čerpací stanice, pracovníce v nonstop herně či nočním baru, jedná se o soubor určitých osobnostních předpokladů a vnějších okolností, které ohrožující jedince. (Kohoutek, 2005)

1.3.1 Prevence primární, sekundární, terciární

Prevenci kriminality lze dále členit na primární, sekundární a terciární. V souvislosti s tématem kriminalita mládeže se především dotýkáme prevence primární a prevence sekundární, tedy předcházení delikventního chování u dětí, které se delikventního chování prozatím nedopustily, ale lze podle určitých známek usuzovat, že k němu mají výraznější sklon (Matoušek, Kroftová, 2003). Primární prevenci chápeme jako předcházení provinění a trestného jednání u mladistvých, ale u primární prevence je důležité vědomí toho, že zde existuje riziko objevení trestné činnosti. (Matoušek, 2005)

Primární prevence slouží k vytváření podmínek, které napomáhají rozvoji společnosti, institucím a všem lidem ve společnosti.

Primární prevence se mimo jiné zaměřuje na aktivity do budoucna.(Chmelík, 2003)
Sekundární prevence působí v oblasti rizikových osob, tzn. je orientována na osoby, u nichž je z nejrůznějších důvodů zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. (Matoušek, 2005) Jde tedy o přímou prevenci kriminality. Cílem terciární prevence je pomoc pachatelům nebo obětem trestných činů se navrátit do společnosti tzv. resocializace a poskytnout jim včasný odborný dohled. Prevence terciární je zaměřena na skupiny i jednotlivce, kteří se v minulosti dopouštěly nebo byly oběťmi trestných činů. Nástroji terciární prevence jsou především léčebná zařízení, poradenská zařízení, ambulantní služby, výchovná a léčebná zařízení, vězení a církevní aktivity. (Zapletal, 2000)

1.4 Legislativní rámec kriminality mladistvých

Zákony, které se věnují problematice kriminality mladistvých, je hned několik, jako ty hlavní lze uvést například tyto:

Zákon č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, znění pozdějších předpisů

Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Tyto zákony jsou napsány tak, aby na sebe navazovaly a postupy podle nich byly plynulejší a rozhodování snazší.:

1.4.1 Zákon č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Vznik tohoto zákona byl nutný z hlediska jeho absence. Byl zapotřebí zákon, který by citlivě pracoval s delikvencí mládeže a umožňoval by jí zvláštní zacházení s přihlédnutím k tak nízkému věku. (Jelínková, Melicharová, 2004) Provinění u mladistvých jsou posuzována, dle tohoto zákona, podle zvláštních pravidel, specializovanými soudy, k dispozici je širší škála trestů či nápravných opatření.

„Do těchto zvláštních zásad posuzování patří: zvláštní přístup při projednávání trestních věcí mladistvých, zásada spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, zájmovými sdruženími občanů a osobami realizujícími probační programy, zásada ochrany soukromí mladistvého, zásada rychlosti řízení a zásada uspokojení zájmů poškozeného.“ (Večerka, Holas, Tomášek, Diblíková, Blatníková, 2009, s. 7) Státní zástupce a soud mládeže mohou u méně závažných provinění mladistvého za splnění určitých podmínek odstoupit od trestního stíhání, jestliže trestní stíhání není účelné a jestliže potrestání není nutné k odvrácení mladistvého od páchání dalších provinění (§ 70 zákon č. 218/2003, Sb.. Trestní odpovědnost nastává dnem následujícím po dni patnáctých narozenin.

„Zákon o soudnictví ve věcech mládeže věnuje značnou pozornost zjištění poměrů mladistvého, ve kterých žil před a v době spáchání činu i aktuální životní situaci mladistvého. Přitom reaguje i na nutnost objasňovat tyto skutečnosti s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu zejména k osobě mladistvého, který spáchal provinění, a jeho aktuálním osobním poměrům.“ (Večerka, Holas, Tomášek, Diblíková, Blatníková, 2009, s. 7) Jedním z důležitých bodů je, že se při posuzování trestní odpovědnosti posuzuje i stupeň rozumové a mravní vyspělosti. V období 15 let věku, je u jednotlivých mladistvých značně odlišný. Tato koncepce trestní odpovědnosti („*tzv. trestní odpovědnosti relativní je kromě dovršení stanoveného věku v době spáchání trestného činu podmíněna i dosažením určité míry mravní a rozumové vyspělosti. Proto stanoví, že „mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný“*). (Večerka, Holas, Tomášek, Diblíková, Blatníková, 2009, s. 10) Mladiství je tedy trestně odpovědný v tom případě, když dosáhne stupně vývoje po stránce intelektuální a po stránce mravní, jaký je obvyklý u jeho vrstevníků, a ten mu umožňuje rozpoznat protiprávnost jednání a podle tohoto uvědomění toto jednání usměrnit. (Večerka, Holas, Tomášek, Diblíková, Blatníková, 2009) Zároveň tedy zákon o soudnictví ve věcech mládeže přinesl zcela novou modifikaci trestní odpovědnosti mladistvého pachatele a to zavedením pojmu provinění. Dalším důležitým okruhem je ochrana soukromí mladistvých a možnost utajení

informací týkajících se provinění do pravomocného skončení trestního stíhání toto usnesení upravuje též zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Jisté srovnání nám poskytne Evropská úmluva o lidských právech v článku 6, podle které mohou být media, tisk a veřejnost vyloučeni v průběhu procesu, pokud to vyžadují potřeby a zájmy nezletilého či nezletilých. S touto zásadou, ustanovenou v zákoně, o ochraně soukromí mladistvého souvisí i presumpce nevinny. (Jelínková, Melicharová, 2004)

Sankce opatření uznává pouze jediný princip, systém sankcí řadící vedle sebe opatření výchovná, ochranná a trestní. Opatření, která jsou ukládána nezletilým, se vytváří pro společenský a psychický rozvoj mladistvého s důrazem k dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobnostním a charakterovým vlastnostem, k prostředí z něhož mladistvý delikvent pochází a k rodinnému prostředí mladistvého, kde vyrůstal a přebíral určité normy a pravidla. V opatření jsou ustanoveny výchova a náprava proviněných jedinců, jejich sociální integrace a reintegrace, orientuje se především na budoucí život těchto proviněných mladistvých.

Do výchovných opatření v tomto systému sankcí patří ty nejmírnější druhy opatření, které mají roli pomocné trestné represe. Mezi tyto opatření řadíme například dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou obsažené v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Pro uložení a výběr výchovného opatření je jednou z nejdůležitějších znalostí poznání osobnosti mladistvého. Ochranná opatření jsou určitou újmou a omezením osobní svobody a práv toho, komu jsou ukládána. (Česká republika, zákon č. 218/2003, Sb.) Aplikace výchovných opatření sleduje především prevenci, odstranění nebo částečné snížení rizika dalšího porušení zákona.

Soud pro mládež může dále nařídit ochrannou výchovu ve výchovných zařízeních. Institut ochranné výchovy, který je ustanoven v trestním zákoníku, zařazujeme k nařízení ochranného léčení a zabrání věci mezi ochranná opatření. (Jelínková, Melicharová, 2004)

Od těchto dvou možností ochranných opatření se ochranná výchova odlišuje tím, že ji lze uložit jen mladistvému, převážně z toho důvodu, že se zde předpokládá více než u jakékoliv jiné skupiny, možnost zařazení jedince zpět do společnosti.

Proviněnému mladistvému se ochranná výchova ukládá v trestním řízení. Soud může ochrannou výchovu uložit, pokud je naplněna jedna ze tří stanovených podmínek. Do těchto podmínek patří podmínky, kdy není o výchovu mladistvého náležitě postaráno nebo byla doposud výchova mladistvého zanedbána či tento postup vyžaduje prostředí, v němž mladistvý žije. Délka ochranné výchovy je dána dvěma skutečnostmi. Tou první podmínkou je účelnost, tedy situace, kdy ochranná výchova potrvá, pokud to stále vyžaduje její účel. V případě, kdy bylo účelu dosaženo, musí být mladistvý z ochranné výchovy propuštěn i v případě, kdy nedovršil osmnáctý rok života. Dalším omezením je stav, kdy podle zákona ochranná výchova trvá nejdéle do dovršení osmnáctého roku věku jedince. (Redakce epravo.cz, 2001) Jako výjimka je zde stanoveno kritérium, že pokud to vyžaduje zájem mladistvého, může soud ochrannou výchovu prodloužit do dovršení jeho devatenáctého roku. K rozhodnutí o prodloužení musí však dojít ještě před dovršením osmnáctého roku života. Dále za podmínek převýchovy mladistvého, jež proběhla do té míry, že jeho chování neohrožuje společnost, může se ústavní ochranná výchova přeměnit na dohled probačního úředníka nebo využít jiných výchovných opatření. (Redakce epravo.cz, 2001)

Dalším možným opatřením je trestní opatření. Ten ukládá soud za spáchané provinění mladistvému, a to ve formě obecně prospěšných prací, peněžitého opatření, peněžitého opatření s podmíněným odkladem, propadnutí věci, zákazem činnosti, vyhoštěním, odnětím svobody podmíněně na zkušební dobu, odnětí svobody na zkušební dobu s dohledem a odnětím svobody nepodmíněně. Pro použití trestních opatření platí zásada, že mohou být použita v případě, jestliže jiná opatření by zřejmě nevedla k dosažení účelu zákona. Odnětí svobody nepodmíněně je nejvyšším opatřením pro mladistvého odsouzeného, přistupuje se k němu jen ve zcela výjimečných případech. Trestní sazby se u mladistvých snižují na polovinu oproti sazbám u dospělých.

V oblasti soudnictví ve věcech mladistvých jsou stanoveny i podmínky řízení ve věcech mládeže. Zákon říká, že o všech proviněních mladistvého i mladistvých, jejichž provinění spolu souvisí, se koná společné řízení, pokud to je vhodné z pohledu objektivního objasnění věci, rychlosti řízení s přihlédnutím k osobám mladistvých,

ohledně nichž se koná společné řízení, a také hospodárnosti řízení. Pokud zákon o soudnictví ve věcech mládeže nestanoví jinak, může se použít v trestním řízení ve věcech mládeže vazba, jejímž základem je dočasná ztráta osobní svobody proviněného. Je zásadním zásahem do práv a svobod, které jsou podloženy v Ústavě, do vazby tedy lze vzít jen toho jedince, proti kterému bylo zahájeno trestní stíhání. Důvodem uvalení do vazby je podezření na uprchnutí, skrývání proviněného, dalším důvodem je ovlivňování svědků, či pochyby o tom, že bude trestnou činností opakovat. (Jelínková, Melicharová, 2004)

1.4.2 Zákon č. 89/2012, Občanský zákoník

Zákon o rodině, tedy zákon č. 94/1963, byl od 1.1.2014 nahrazen novým Občanským zákoníkem. Rodinné právo v něm obsaženo se týká nejen oblasti manželství, povinnosti manželů k sobě navzájem, ale i povinnost výchovy k dítěti, kde se udává, že rodič by měl jít svým dětem příkladem a to zejména, co se týče chování doma, v rodině a způsobu života. Zároveň i dítě má povinnost, pokud žije se svými rodiči v jedné domácnosti a je o něj řádně postaráno, starat se o domácnost. Pokud rodič není schopen se o dítě dále starat, řádně o něj pečovat, může svěřit dítě do rukou jiné osoby. Vše se musí projednat v zájmu dítěte. Rodinné právo Občanského zákoníku dále definuje oblast svěřeni dítěte do péče jiné osoby a pěstounství, který úzce svázan se zákonem o sociálně právní ochraně dítěte. I v oblasti svěřeni dítěte do péče jiné osoby je důležitá povinnost těchto osob se řádně a osobně starat o svěřence (dítě svěřené do jeho péče). V Občanském zákoníku je dále vytyčena oblast ústavní výchovy, kdy soud rozhodne, zda dítě bude či nebude umístěno do ústavní či ochranné výchovy.

1.4.3 Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb.

Spojené národy v roce 1989 přijaly tuto Úmluvu, kde se potvrzují zde plná základní lidská práva dětem a dotýká se tématu hodnoty lidské osobnosti, zlepšování životní

úrovně, zároveň se zde prosazuje myšlenka, že tyto práva mají děti bez ohledu na rasu, náboženské vyznání či věku.(Dunovský, 2005)

V Úmluvě o právech dítěte (č.104/ 1991) se také otevírá téma, že dítě má nárok za zvláštní péči a pomoc, dozvídáme se také, že základním kamenem společnosti je rodina, která by měla podporovat přirozené prostředí motivující k růstu a blahu zejména u dětí, které má samozřejmě právo na ochranu a pomoc. Stát je zde motivován k podpoře povinnosti rodičů se řádně starat o své děti, a pomoci dětem, o které se rodina postarat nechce, neumí či nemůže. (Úmluva o právech dítěte č. 104/1991, Sb.)

1.5 Instituce zaměřující se na kriminalitu mládeže

Do této skupiny patří:

- 1) Orgány sociálně právní ochrany dětí
- 2) Probační a mediační služba
- 3) Kurátor pro mládež
- 4) Ústavní zařízení: diagnostické a výchovné ústavy
- 5) Středisko výchovné péče (Matoušek, 2005)

1.5.1 Orgán sociálně právní ochrany dítěte

Sociálně-právní ochrana dítěte, dále SPOD, především usiluje o to, aby byla zajištěna práva dítěte a to právo na život, příznivý vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním.

Ochrana dítěte je tak široký pojem, že je zakotvena také v jiných právních odvětvích a v právních předpisech, které mají odlišnou právní sílu. Je předmětem činnosti celé řady orgánů, právnických, fyzických osob. SPOD spadá do oblastí sociální, školské, zdravotní, občanskoprávní, trestní a tak dále. Z uvedeného vyplývá okruh subjektů, které ji realizují. Z této skutečnosti je jednoznačné, že právní úpravu oblasti ochrany dítěte nelze zahrnout do samotného právního předpisu. Mezi orgány SPODu patří: obecní úřady obcí s rozšířenou působností (městské úřady), obecní úřady, krajské úřady (v Praze Magistrát hl. města Prahy), Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí, dále úřad práce České republiky. (MPSV ČR, 2013)

1.5.2 Probační a mediační služba

Tyto služby otevřely prostor pro alternativní tresty, tím ubylo mladistvých ve vazebních věznicích. (Matoušek, 2005) Probační a mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. Probační a mediační služba ČR představuje novou instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová profese v systému trestní justice. Cíle probační a mediační služby jsou Integrace (obviněného zpět k životu ve společnosti), participace poškozeného (vede k obnově pocitu bezpečí a spravedlnosti) a ochrana společnosti. (Probační a mediační služba České republiky, 2002) Kořeny mediace jsou zakotveny v přístupech, které vedou k řešení konfliktu za účelem spokojenosti, dorozumění všech zúčastněných stran. (Holá, 2011)

1.5.3 Kurátor pro mládež

Sociální kurátor pracuje s klientem v průběhu trestního řízení, a také po jeho ukončení, to je ve výkonu trestu odnětí svobody, případně ve výkonu vazby, i na svobodě. Cílem je navázání vzájemného vztahu v zájmu působení na osobnost klienta tak, aby byly upevněny, vytvořeny jeho pozitivní vazby k okolí. Sociální kurátor se snaží předcházet sociální izolaci a napomáhá odsouzeným jedincům, co nejlépe vyřešit problémy a potlačovat vlivy vyplývající z pobytu ve vězeních. (MPSV ČR, 2009) Práce sociálního kurátora se stala nedílnou součástí SPODu a vůbec celé oblasti sociální prevence. Ve své působnosti má dlouholetou tradici a nyní pracují sociální kurátoři na obecních úřadech s rozšířenou působností většinou v rámci odborů sociálních věcí. Činnost kurátorů pro mládež s sebou nese některé zvláštnosti, které jsou pro práci kurátorů pro mládež charakteristické. Výrazná specifika a náročnost v práci kurátora pro mládež je pochopení, podpora a kolegiální zázemí, jak ze strany přímých nadřízených, tak i ze strany kolegů, sociálních pracovníků. (socialnipracovnici.cz, 2011)

1.5.4 Zařízení pro děti a mládež

Diagnostický ústav

V diagnostickém ústavu může být pobyt pro dítě soudně nařízen nebo dobrovolný, tento pobyt bývá převážně na dobu 8 týdnů. Děti jsou přijímány na základě výsledků komplexního vyšetření, celkového zdravotního stavu a samozřejmě volné kapacity v zařízeních. Diagnostický ústav dále děti umisťuje do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů. (zákon č. 109/2002, sb.)

Výchovný ústav

Do výchovného ústavu se dostávají děti starší 15 let nebo starší 12 let, pokud splňuje zákonem stanovené podmínky. Tyto děti disponují velmi závažnými poruchami chování. (zákon č. 109/2002, sb.) U těchto dětí byla uložena ústavní či ochranná výchova, kterou mladistvému soud v trestním řízení uložil (zákon č. 140/1961 Sb.). Účelem zařízení je předcházet vzniku a rozvoji negativních prvků v projevu dítěte a zmírňovat příčiny a důsledky již vzniklých poruch chování. Cílem výchovné práce v zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, je vytvoření bezpečného prostředí, které by dítěti umožnilo uspokojování základních materiálních, citových i speciálních potřeb, a které by zajišťovalo vhodné rozvíjení vědomostí, dovedností a návyků s přihlédnutím k zájmům a zvláštnostem každého dítěte. Důležitá je podpora vzdělávacího působení školy, ale i uspokojování potřeb v oblasti rekreace a zábavy. Součástí výchovné práce je vedení dětí k sebeobsluze, pracovním a sociálním návykům tak, aby se po ukončení ústavní nebo ochranné výchovy mohly úspěšně zapojit do společnosti. (zákon č. 109/2002, sb.)

Středisko výchovné péče

Tyto střediska se zaměřují na preventivně-výchovnou péči pro jedince s rizikem vzniku a vývoje poruch chování, přičemž poskytují pomoc rodičům popřípadě zákonným zástupcům, či škole. (Matoušek, 2005) Ve střediscích pracují nejen pedagogičtí pracovníci, speciální pedagogové ale i psychologové, na které se lze obracet v případech jakýkoliv problémů, které se týkají žáků, dětí a studentů. (MSMT ČR, 2013)

1.6 Prevence kriminality na Třebíčsku

Dokument Koncepce prevence kriminality a drogové politiky města Třebíče, na léta 2012- 2016, uvádí počty spáchaných trestných činů od roku 2008. Tyto komplexní údaje jsou důležité pro analýzu kriminality v teritoriu Obvodní oddělení policie České

republiky Třebíč (OO PCR Třebíč), do tohoto území patří nejen město Třebíč ale i přilehlé obce jako je např.: Vladislav. Dostupné kategorie činní: celkové trestné činnosti, násilné, majetkové a mravnostní trestné činnosti, ostatní a zbývající kriminalita, hospodářská kriminalita. (Město Třebíč, 2012)

Hospodářskou kriminalitu je nutné oddělovat od majetkové trestné činnosti, jelikož ta hospodářská je globální, špatně zjistitelná a většinou jde o velkou sumu peněz, kterou se obohatí buďto osoba nebo organizace, směřuje tedy proti hospodářskému řádu (mohou sem patřit trestné činy: nelegální rybolov, vyrábění nekvalitního zboží, které nesplňuje danou normu...). Majetkové trestné činnosti, do které se v nejvíce případech řadí podvody či poškozování cizí věci nebo lichva. Tyto majetkové trestné činy se v trestním zákoníku rozčleňují do tří kategorií. (Novotný a Zapletal, 2004).

a) Majetková trestná činnost

b) Poškození věřitele

c) Podílnictví

V první skupině jsou majetkové trestné činy, které jsou typické charakteristickou pohnutkou ziskovosti, směřují k tomu, že si pachatel přilepší (např.: krádež), v druhé skupině nalezneme činy, kde jde o poškozování věřitele (toto slovo vychází z předpokladu, že věřitel věřil dlužníkovi, že mu např.: půjčené peníze, vrátí), do třetí skupiny patří trestné činy, které souvisí s podílnictvím neboli s činností, kde pachatel má např.: výnosy z trestné činnosti, tedy z činnosti dalších osob či jedné osoby. (Novotný a Zapletal, 2004)

Od roku 2008 dochází sice ke zmírnění výskytu kriminality na Třebíčsku, ale nejvíce zastoupenou majetkovou trestnou činností, je zde stále vidět téměř v poloviční výši ze všech zmíněných trestných činů. Ovlivnění výskytu majetkové trestné činnosti v tak vysokém procentu, je zejména tím, že ve městě (Třebíči) je velká koncentrace hospod. a zábavních podniků, problémové oblasti jsou potom čtvrtě Horka-Domky, Háje a Borovina. Podstatou ochrany osob a jejich majetku je potom v prevenci. Strážníci jsou ve větších počtech vysíláni na místa, kde je výskyt trestných činů pravděpodobněji vyšší, služby jsou ve dne i v noci.

Rada města zřídila komisi prevence kriminality, která je složena z profesionálních pracovníků, kteří se buď v běžném životě, anebo i profesně s kriminalitou setkávají (např.: kurátor pro mládež, pracovník probační a mediační služby, zástupce městské policie či ředitelé a zástupci organizací). Tato komise reaguje na aktuální situaci v oblasti kriminality a zpracovává každým rokem nový program pro prevenci kriminality na Třebíčsku, tento program schvaluje zastupitelstvo města. Častým tématem je propojenost tématy nezaměstnanost a kriminalita mládeže, jelikož v letech 2009-2010 bylo mladých nezaměstnaných na Úřadu práce téměř 40 procent. (Město Třebíč, 2012) Některá studia poukazují na fakt, že nezaměstnanost silně ovlivňuje začlenění dospívajících lidí do společnosti, někteří jedinci svým agresivním jednáním poukazují na nespokojenost a nerovnost ve společnosti. Samozřejmou součástí je i nezaměstnanost starších lidí, rodičů, kteří bývají podráždění, více konfliktní a mohou negativně působit na děti, které si svůj vztek vybíjejí různou trestnou činností. (Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006) Kroky vedoucí k prevenci sociálně patologických jevů v základních, středních školách a učilištích jsou prováděny zejména prostřednictvím poradenství, které se týká především budoucího zaměstnání či výběrem vhodné školy, preventivních přednášek apelujících na prevenci drog, alkoholu či šikany, speciálních táborů či výukových kurzů sebeobrany. Policie ČR a městská policie Třebíč často zaměřuje svoje besedy a přednášky na téma „policie“, zejména na úkoly, práci policistů a preventivní přednášky týkající se sociálně-patologických jevů ve společnosti. Jelikož se v posledních letech zvýšila kriminalita páchaná za volantem motorového vozidla, jsou besedy mířeny i tímto směrem. Cílovou skupinou jsou jak žáci prvního stupně ZŠ, tak i žáci a studenti vyšších ročníků a středních škol. (Město Třebíč, 2012)

1.7 Služby sociální prevence

Zákon č. 108/2006 o sociálních službách definuje služby sociální prevence tak, že „*napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.*“ (§53, ods.1) Mezi tyto sociální služby můžeme například zařadit: Domy na půl cesty – tyto služby jsou určeny především pro děti do 26 let, které opouští ústavní péči, dětské domovy. Kontaktní centra jsou centra poskytující poradenství a základní zdravotní péči osobám ohroženým závislostí. Krizová pomoc se zaměřuje na osoby, které svoji těžkou životní situaci nedokáží řešit vlastními silami, dále nízkoprahová denní centra jsou určena lidem bez domova (poskytují poradenství, pomoc při osobní hygieně, pomoc při uplatňování práv a při stravování). Do nízkoprahových zařízení pro děti a mládež mohou docházet děti od 6 do 26 let, cílem této služby je působit na děti tak, aby předešly sociálních či zdravotním rizikům souvisejícím se způsobem jejich života, pomáhají řešit nastalé problémy a umožňují lépe se orientovat v prostředí, ve kterém děti žijí, tato služba má i terénní programy. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou založeny za účelem pomoci rodinám i dětem, které řeší situace v souvislosti s dlouhodobým ohrožením či tlakem v krizových situacích, a v případech kdy vývoj dítěte je ohrožen. Klienti si často v této životní situaci nedokáží sami pomoci. (zákon č. 108/2006, Sb.)

1.8 Třebíčské služby sociální prevence

Zřizovatelem těchto služeb je Diecézní charita Brno, Oblastní charita Třebíč. Mezi tyto služby patří:

Klub Zámek se specializuje zejména na rizikovou mládež. Mezi preventivní aktivity patří terénní programy, streetwork, které se zaměřují na kontaktování a pomoc dětem od 12-20ti let, které se ocitly v nepříznivé životní situaci. Jedná se o primární a sekundární prevenci kriminality. (Město Třebíč, 2011) V tomto smyslu se snaží služba působit plošně, tedy působit na každého, na příčiny kriminality obecně skrz mnoho různých prostředků (zážitkové programy, akce, poradenství). U sekundární prevence je působení na potencionálního pachatele či oběť, čili je cílená na rizikovou mládež, rizikové skupiny. (Novotný a Zapletal, 2004). Další aktivitou Klubu je centrum prevence Třebíč, které organizuje různé besedy a přednášky především prostřednictvím zážitkové pedagogiky. Děti jsou seznamovány s rizikovými jevy a pozitivními reakcemi a postoji vedoucích k jejich zdravému řešení. (Město Třebíč, 2011)

Nízkoprahový Klub Barák se podobně jako Klub Zámek zaměřuje na děti od 12 do 20 let a pořádá různé preventivní aktivity, výchovně-rekreační aktivity, besedy či přednášky zaměřené na pomoc a podporu dětí v krizové životní situaci. (Město Třebíč, 2012)

Ambrela je komunitní centrum určeno osobám od 6 do 26 let, centrum slouží jako místo, kde se mohou děti i dospělí scházet a pomáhat si společně se začlenit do skupiny vrstevníků. Dále se v centru zaměřují na zájmové a vzdělávací aktivity. Taktéž komunitní centrum spadá do skupiny primární a sekundární prevence kriminality. Dále komunitní centrum Klubičko, kde skrz besedy, přednášky a výchovně-rekreační aktivity pomáhají vytvořit vztah dětí do 15ti let se sociálním prostředím.

Domov pro matky v tísni a azylový dům pro muže představuje služby pro osoby v těžké životní situaci, služby jsou určeny pro dospělé. Dále pak preventivní program AL-PASSO, který se zaměřuje na osoby po návratu z výkonu trestu odnětí svobody.

K-centrum NOE – Probační program MOST tato služba má cílovou skupinu mladistvé od 15-18 let, kde prostřednictvím výchovy, psychoterapie a sociální práce působí na mladistvé, které mají problém se sociálním prostředím, nabízí také těmto osobám lepší alternativu trestů. Zde se setkáváme se sekundární a terciární formou prevence kriminality. (Město Třebíč, 2011) Kdy pod terciární prevencí myslí zejména potlačení či úplnou eliminaci recidivě trestné činnosti a viktimologické recidivě u oběti. Zde se jedná zejména o integraci jedince do společnosti. (Novotný a Zapletal, 2004)

Střed, o. s., Třebíč – je střediskem, které poskytuje služby sociální prevence, zdravotnické služby a svoji činnost soustřeďuje do programů linky důvěry STŘED, výchovně rekreačních táborů, primární prevence, sociální asistence, poradenství, programu pět P a projektem Šance ve STŘEDu.

Linka důvěry STŘED, která je cílená na pomoc jedincům skrze telefonické poradenství, je určena lidem v těžké životní situaci, kdy si nemohou pomoci sami, a soustřeďuje se na oblast kraje Vysočina. Tuto službu je možné využít i prostřednictvím emailu a chatu.

Výchovně-rekreační tábory jsou určeny dětem do 15ti let, kde si formou zážitkových a vzdělávacích programů děti osvojují nové dovednosti, učí se pracovat ve spolupráci s ostatními a získávají nové zkušenosti. Sociální asistence a poradenství je určena dětem do 15ti let, kde jim i rodičům jsou poskytovány možnosti práce a zlepšení těžké životní situace. Děti jsou zde vedeny k samostatnému vyřešení problému.

Šance ve STŘEDu se soustřeďuje na děti a mládež v obtížné životní situaci. Program je zaměřen na děti ve věku 12 – 26 let. Tato skupina osob je vede ke společensky vhodnému způsobu řešení problémů. Jedná se o sekundární oblast zaměření prevence kriminality, kde se pracuje individuálně s klientem. Provádí se formou základního poradenství, terapií a výchovně-vzdělávacími aktivitami.

Program pět P je určen pro všechny děti do 15 let, které zde naváží přátelský vztah s dospělým člověkem (dobrovolníkem), u těchto dětí jde především o zlepšení komunikačních schopností a tím se lépe začlenit do komunity vrstevníků.

Dům dětí a mládeže Třebíč mimo program Bezva klub Budík nabízí také intervenční program pro ZŠ a SŠ, který je určen pro děti do 15 let a potom pro

mladistvé od 15-18 let. Pracuje se zde s třídními kolektivy a spolupracuje i s ostatními profesionály, kteří působí v oblasti prevence kriminality (výchovní poradce, školní metodik prevence apod.. (Město Třebíč, 2011)

1.9 Komunitní plánování ve městě Třebíč

Město Třebíč je zapojeno do procesu komunitního plánování od roku 2002. Dlouhodobý komunitní plán byl vytvořen v roce 2005 a v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 108/2006, Sb. o sociálních službách byla obcím s rozšířenou působností uložena povinnost potřeby společnosti na poskytování sociálních služeb a zároveň dostupnost těchto služeb v konkrétním území. Také je v zákoně ustanovena povinnost stanovovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, který je podkladem pro čerpání finančních zdrojů z fondů Evropské Unie. Nyní je střednědobý plán sestaven na dobu 2012-2016. Tento plán je realizován díky každoročním akčním plánům.

Mezi projekty města Třebíče patří například Klub mládeže Hájek, na jehož realizaci město Třebíč získalo budovu na činnosti nízkoprahového centra či psychologické poradenství. Městský kamerový dohledový systém je projektem začínajícím v roce 1999, v roce 2004 došlo k propojení tohoto systému na policejní služebnu. Součástí tohoto projektu bylo také propojení těchto kamer se základními školami, kde se především chránil školní majetek a bezpečí občanů. Tzv. flashalarmy dostali do rukou senioři díky projektu „Bezpečná lokalita“, kde byli poučeni o bezpečném pohybu v některých částech města Třebíče. Dalším projektem jsou preventivní radary, jedná se o dva preventivní měřiče rychlosti, které byly umístěny na určená místa v roce 2005. Prevence, podpora a pomoc dětem a rodinám je projektem, který zkvalitňuje systém sociální prevence ohroženým rodinám v Třebíči. Projekt se uskutečňuje prostřednictvím aktivit, jako jsou poskytování asistence, poradenství či realizací letních táborů. Dále speciální výslechová místnost – krizové a poradenské řízení, která je v budově Policie České republiky, Územního odboru vnější služby a

SKPV Třebíč na adrese Třebíč, Bráfova 3. Cíle této místnosti je, co nejméně traumatizovat oběť trestných činů, zejména děti a žen. Tato místnost funguje od roku 2011 a byla využita v 18 případech. Další projekt financovaný z rozpočtu města je například „zdravé město“, který je určen na podporu aktivit a činnosti organizací a občanů při rozvoji města Třebíče a zlepšení kvality života občanů města. Grantový systém se skládá s různých grantových programů. Ohraničení grantových programů, druhy grantových programů jsou vymezeny určenými upřednostněnými aktivitami, rozvojovými cíli a podporovanými koncepcemi města a to jsou například: Plán zdraví a kvality života města Třebíče, Komunitní plán sociálních služeb města Třebíče, Plán činnosti prevence kriminality a drogové problematiky. Na tento program prevence kriminality je každý rok vyhrazen finanční obnos z rozpočtu města Třebíče. Žadatelům o grant jsou každoročně definovány návody dle schválených priorit komisí prevence kriminality. Realizátorům členové komise pravidelně poskytují setkání, ať už při zpracování projektu nebo při jeho realizaci. Stanovený konzultant dohlíží nad uskutečňováním všech pravidel po celý čas realizace konkrétního projektu. (Město Třebíč, 2011)

Jednou z dalších důležitých oblastí v práci a plánování rozvoje města a to i v oblasti sociálních služeb, je SWOT analýza, což je základní nástroj strategického managementu. SWOT se skládá z anglických slov Strengths, Weakness, Opportunities, Threat, které znamenají silné, slabé stránky, příležitosti a hrozby. (Veber, 2011) V sociální oblasti slouží SWOT analýza jako identifikace silných a slabých stránek současného stavu prevence kriminality v regionu Třebíče a hledání příležitostí a zmapování ohrožení na nadcházející období. Tuto analýzu vypracovává komise pro prevenci kriminality. Například mezi slabé stránky patří to, že chybí pobytového zařízení pro děti a mládež s výchovnými problémy typu střediska výchovné péče a krizového lůžka akutní pomoci pro děti a ženy bez domova. Mezi ty silné například to, že existuje systém koncepce, koordinace pracovníků pro prevenci kriminality, síť sociálních služeb, a také Systém včasné intervence.

1.10 Systém včasné intervence

Definicí dle zahraniční literatury je, že systém včasné intervence je regulační opatření přijatá vládou s cílem ovlivnit nebo zasahovat do rozhodování jednotlivců, skupin nebo sociálních a ekonomických záležitostí organizací. (Heywood, 2011) Od roku 2008 je na území okresu Třebíč realizován dlouhodobý projekt Systém včasné intervence (SVI), jehož metodiku vypracovalo Ministerstvo vnitra ČR. Cílem projektu je nastavení efektivní spolupráce všech subjektů, do jejichž působnosti spadá péče o ohrožené děti. Realizace projektu byla stanovena jako jedna z priorit Koncepce prevence kriminality na léta 2009 až 2011. Základními subjekty zapojenými od začátku v Systému včasné intervence Třebíč jsou: Město Třebíč, Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou (oddělení sociálně-právní ochrany dětí jednotlivých měst), Policie ČR, územní odbor Třebíč, Středisko Probační a mediační služby Třebíč, Okresní soud v Třebíči a Městská policie Třebíč.

Tento systém tvoří tři základní pilíře:

1. Jednotný informační systém
2. Interdisciplinární spolupráce v rámci Týmu pro mládež
3. Konkrétní opatření pro pomoc ohroženým dětem

Jednotný informační systém - slouží k přenosu, sdílení a vyhodnocování informací mezi účastníky systému. Do tohoto webového systému jsou na základě určených předpisů vkládány informace o dětech, na něž se zaměřuje sociálně-právní ochrana. Provoz byl zahájen v roce 2009, kdy byla vytvářena databáze spisové dokumentace OSPOD Třebíč v informačním systému SVI. Průběžně je tento systém novelizován. V polovině roku 2009 byl celorepublikově zahájen automatický import záznamů z Policejního prezidia ČR do systému včasné intervence. (Město Třebíč, 2011) Pro jeho využití bylo nezbytné zřízení REP schránky tj.: Registrovaná elektronická pošta (REP), systém, který zajišťující bezpečnou a důvěryhodnou výměnu elektronických dat mezi různými

subjekty prostřednictvím důvěryhodného prostředníka, kterým je česká pošta (Peterka, 2002). V důsledku jistých technických komplikací bylo zřízení schránky přesunuto až na květen 2011.

Policie ČR Třebíč zasílá informace o mladistvých, kteří byli v kontaktu s policií, jak už jako pachatelé, poškození, svědci trestných činů či pohřešovaní. Nejčastěji se v těchto oznámeních jedná o události, v nichž děti byly v pozici poškozeného, zejména v rolích zanedbání povinné výživy rodičů a v oblasti svědka protiprávního jednání. Dále byla zaslána oznámení o dětech s výchovnými problémy, převážně z důvodu požití alkoholu, dále jako pachatele protiprávního jednání (provinění či přestupků), do tohoto systému patří i pohřešovaní jedinci (především útek).

Projekt „SVI k odborné veřejnosti“, byl projekt, který sloužil k rozšíření subjektů v jednotném informačním systému a to na lékaře, školy, a zdravotnická zařízení. Tento projekt byl součástí Městského programu prevence kriminality města Třebíče v roce 2010. Cílem projektu „SVI k odborné veřejnosti“, byla propagace principů Systému včasné intervence do škol a jiných zařízení a to prostřednictvím příkladů z praxe a ukázek spolupráce subjektů a tím vést k motivaci všech zúčastněných ke spoluúčasti v SVI. Zdravotnická zařízení zatím zájem neprojevila, na druhé straně se do projektu zapojilo 16 škol v okrese Třebíč. Činnost Týmu pro mládež zajišťuje metodickou spoluprací mezi institucemi, je tedy koordinačním článkem. Činnost tohoto pilíře byl zahájen v roce 2008. Řeší zejména aktuální problémy v oblasti péče o ohrožené děti v regionu, sjednocování metodických postupů a řešení úkolů při zavádění nové verze informačního systému SVI. Do činnosti týmu pro mládež jsou zařazeni jak zástupci OSPOD Třebíč, Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou tak vedoucí střediska Probační a mediační služby Třebíč a Okresního soudu Třebíč, strážník Městské policie Třebíč. (Město Třebíč, 2011)

K jednání Týmu pro mládež jsou přizvány další subjekty, podle problematiky, která se projednává. Například v roce 2009 se tyto subjekty zabývaly zlepšením postupů jednotlivých subjektů v trestních věcech mladistvých, záškoláctví, zkvalitněním spolupráce s úřadem práce, a zároveň aktuálními úkoly při zavádění Informačního systému SVI.

V roce 2010 se jednalo o problematice zneužívání návykových látek, tedy protidrogovou politikou, kde se řešily konkrétní postupy a případy. V roce 2011 se hovořilo o již existující nabídce návazných služeb péče o ohrožené děti a zpracoval také jeho přehled. Jiným okruhem jednání týmu byla problematika sociálně-právní ochrany dětí ve školských předpisech, a také kooperace v této oblasti se školami. (Město Třebíč, 2011)

Třetí pilíř, který se zabývá Konkrétními opatřeními pro pomoc ohroženým dětem, tvoří konkrétní kroky vedoucí k nápravě a pomoci ohroženým dětem. Tyto konkrétní kroky se opírají mimo jiné i o zákonná opatření, zakotvená zejména v zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, dále zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. V přehledu vypracovaném Týmem pro mládež jsou služby rozděleny podle hlavních oblastí problémů (např. zneužívání návykových látek apod.) a je uvedena jejich stručná charakteristika. Z tohoto přehledu je jasné, že momentální nabídka navazujících služeb zahrnuje velmi široké spektrum problémů a rizikových situací. Realizátoři těchto programů se proto snaží reagovat na aktuální potřeby kraje Vysočina. V tomto materiálu nalezneme i služby, které subjekty hodnotí jako potřebné a které zároveň v kraji chybí, tudíž by se mělo zaměřit na jejich realizaci nebo propagaci zřízení těchto služeb v regionu. (Město Třebíč, 2011)

2. EMPIRICKÁ ČÁST

2.1. Cíl práce

Hlavním cílem práce je zmapování názoru odborníků na rozvoj sociálních služeb v souvislosti s prevencí kriminality mládeže na Třebíčsku. Otázky směřují k sociálním pracovníkům, kteří přímo pracují s cílovou skupinou mládeže s výchovnými problémy. Tito respondenti zodpovídají okruhy otázek, které se týkají tohoto patologického jevu.

2.2. Výzkumné otázky

Jaký typ kriminality mládeže na Třebíčsku je nejčastější?

Existují v souvislosti s kriminalitou mládeže na Třebíčsku preventivní programy v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi?

Pro zodpovězení hlavních výzkumných otázek byly stanoveny tyto okruhy návodných otázek:

- 1) Jaká je náplň Vaší práce? O co v ní především usilujete?
- 2) S jakými druhy nebo typy kriminality mládeže se setkáváte nejčastěji?
- 3) Existují zde preventivní programy v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi?
- 4) Domníváte se, že počet sociálních služeb zabývajících se touto problematikou odpovídá potřebám regionu-Třebíčsko? Proč ano nebo ne.? (pokud ne, jaké služby na Třebíčsku chybí)
- 5) Myslíte si, že se město Třebíč nebo krajské město Jihlava dostatečně stará o rozvoj soc. služeb v souvislosti s touto problematikou např. v kontextu plánování a rozvoje sociálních služeb?
- 6) Myslíte si, že se dostatečně diskutuje (např. v novinách) o možnostech náplně volného času dětí nebo o výskytu kriminality?

- 7) Jaký je Váš názor na situaci kriminality mládeže na Třebíčsku? Co ještě by se dalo pro zlepšení této situace udělat?
- 8) Myslíte si, že se agresivita mládeže zvyšuje? Pokud ano, proč?
- 9) Myslíte si, že kriminalita mládeže nějak souvisí s tím, v jaké lokalitě dítě bydlí?

3. METODIKA

3.1 Metodický postup

Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a empirickou. V teoretické části je využita analýza a syntéza odborné literatury, která se přímo věnuje tématu kriminality mládeže, její prevenci a následnému řešení kriminality mládeže, dále je použita literatura věnující se sociálním službách a potřebné zákony.

V části empirické je využita strategie kvalitativního výzkumu, metody dotazování a technika polostrukturovaného rozhovoru. Pro tento typ výzkumu je základním prvkem jedinečnost a neopakovatelnost, která je dána prvky, které různí lidé mohou chápat odlišně, proto jsou tedy neopakovatelné. Polostrukturovaný rozhovor je jednou z nejrozšířenějších metod sběru dat, a to i přesto, že vyžaduje náročnou přípravu tazatele. Tazatel si před rozhovorem utváří okruhy otázek, které jsou pro něj závazné. Polostrukturované rozhovory jsou taktéž pružné, volnější ale zároveň organizované a systematické. Tazatel si u tohoto typu rozhovoru vytváří návod k rozhovoru, musí vést rozhovor, zaznamenávat data a tyto data vyhodnotit. (Miovský, 2006)

3.2 Charakteristika souboru

Cílovou skupinu tvořili sociální pracovníci a sociální pracovníce, kteří se zabývají juvenilní delikvencí, jak v podobě přímo konzultace problému, tak prostřednictvím aktivit a programů na podporu prevence kriminality mládeže. Oblasti, na které byl rozhovor zaměřen přímo, vycházely z otázek a cílů předem určených. Celkem mělo být zpracováno šest rozhovorů, ale z důvodu nedůvěřivosti jednoho z respondentů na nahrávání rozhovoru, bylo zaznamenáno pouze pět rozhovorů. Všichni ostatní informátoři souhlasili s nahráváním celého rozhovoru na diktafon. Chtějí ale zůstat v anonymitě, proto v práci nebudou uváděny jejich jména. Zvukový záznam, který byl

pořízen během výzkumu, sloužil pouze pro potřeby této diplomové práce. Vzhledem k identifikovatelnosti komunikačních partnerů není tento záznam součástí této diplomové práce. K dispozici je pouze u vedoucí práce Doc. Ing. Lucie Kozlové, Ph.D. a autorky práce.

3.3. Způsob zpracování dat

Z přepisů rozhovorů byly vybrány analytické jednotky (slova či věty), které byly následně zapisovány do kódů. Z těchto kódů byly selektovány kategorie, které nejlépe vyhovovaly zadaným cílům a výzkumným otázkám. Z rozhovorů byly použity i odpovědi a otázky, které zajišťují rozšíření tématu, a také odpovědi na tyto otázky přímo souvisí s prevencí a se sociální prací s delikventní mládeží. Tento způsob kódování vychází z Grounded theory – zakotvené teorie. Cílem této metody je vytvořit induktivní teorii, která je v získaných datech. Tato metody vychází, jako i ostatní metody, z určitého výzkumného problému, který se ohraničuje výzkumnými otázkami. Tyto výzkumné otázky zpravidla nechávají dostatek prostoru pro další bádání a prozkoumání daného jevu. Celý tento proces stojí na sběru dat, analýzách dat a hledáním pojmů, které se zkoumaných jevem souvisejí. Na základě těchto pojmů se hledají vztahy mezi nimi.

4 VÝSLEDKY

4.1. Interpretace výsledků

Tato kapitola je věnována interpretaci dat, která byla naplněna prostřednictvím otázek polostrukturovaného rozhovoru se sociálními pracovníky/pracovnicemi pracujícími s cílovou skupinou mládeže s výchovnými problémy. Přímé citace respondentů neprošly jazykovou korekturou.

Pro zodpovězení hlavních výzkumných otázek „Jaký typ kriminality mládeže na Třebíčsku je nejčastější?“ a „Existují v souvislosti s kriminalitou mládeže na Třebíčsku preventivní programy v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi?“ bylo využito 9 návodných otázek. Výsledky jsou předkládány v jednotlivých podkapitolách, které jsou v souladu s jednotlivými návodnými otázkami.

1. otázka: Jaká je náplň Vaší práce? O co v ní především usilujete?

Z výzkumu vyplynulo, že práce sociálního pracovníka/pracovnice s mládeží vychází zejména ze zákonů a je jimi vedena a vymezena. „*Základní témata té práce jsou v zákoně o sociálně právní ochraně dětí, dle paragrafu šest nebo na ty děti, na které se vztahuje takzvaná sociální kuratela. Tady ta práce je ohraničená zákony, takže my máme mantinely, podle kterých se řídíme.*“ Pracovníci/pracovnice zde popisují své úkoly, které se především vztahují na komunikaci nejen s dítětem, ale i rodiči, organizacemi a policií. V této oblasti je velice důležitá kooperace všech zúčastněných. „*Snažíme se samozřejmě pracovat i s jeho rodičem nebo člověkem se kterým žije ve společné domácnosti. Jinak plánujeme například služby, na koho se můžeme obrátit nebo v případě že se nějak prošetřuje to dítě, tak policie si od nás vyžaduje ty zprávy.*“ Dále se dotýkají tématu zvyšování se nároků na administrativní činnost. „*Bohužel i administrativa, zařizování všech těch záležitostí. Není to jen klientská práce, přibývá bohužel ale daleko více té byrokracie.*“ Cílová skupina se u všech dotazovaných nemění

a je definována jako mládež s výchovnými problémy. Na druhou stranu náplň práce ve smyslu plnění úkolů, je odlišná a netýká se pouze komunikace s rodinou či mladistvým, ale také ostatních důležitých činností zajišťujících chod organizace. *„Finační záležitosti a potom PR, a to tvoří polovinu úvazku.“*

Dílčí závěr

Z této dílčí otázky vyplynulo, že sociální práce, která se týká stejné cílové skupiny, nemusí znamenat stejnou pracovní náplň. Každý z uvedených respondentů, je důležitým článkem v řetězci na sobě závislých částí. Základem pro práci s mládeží s výchovnými problémy jsou zákony, které striktně řídí přístup řešení konfliktů, a ohraničují práci sociálního pracovníka/pracovnice.

2. otázka: S jakými druhy nebo typy kriminality mládeže se setkáváte nejčastěji?

V souvislosti s tímto tématem se všichni dotazovaní shodli na závěru, že nejčastějším druhem kriminality mládeže na Třebíčsku je majetková trestná činnost. *„No u těch nad patnáct, tam je to rozmanitý, ale nejčastější je tam ta majetková trestná činnost. Někde něco nasprejují, rozbijí, udělají s elektrikou. Sem tam se děti opijou a skáčou po kapotách aut.“* Základním problémem pro identifikaci této mládeže pro policii je fakt, že se sdružují ve skupinkách a problémem je i to, že starší jedinci aktivně zapojují a motivují do trestné činnosti ty mladší děti pod patnáct let. *„Samozřejmě jsou i děti, které ten vývoj neměly lehký, prošly si nějakou tou ústavní výchovou. Tam je potom blbý, když se vrátí třeba potom do Třebíče, že mají třeba jen základku, a prostě se neuplatní... mají špatný návyky. Jako tam jde i o to, že ta trestná činnost je potom i u těch mladších, protože ti starší je navádí, že jo.“* Další výraznou skupinou trestných činů, přestupků, páchaných mládeží je skupina krádeží a násilné trestné činy. Většina respondentů ovšem vidí jako nejvýraznější právě majetkovou trestnou činnost. Někteří zdůrazňují „odmlku“ mezi jednotlivými druhy kriminality, jako nejsilnější vidí majetkovou a potom dlouho nic, ty se prý nevyskytují tak často. Důležitým tvrzením ale je, že se sociální pracovníci/pracovnice setkávají ve směs se všemi druhy kriminality. *„Majetková, ta je nejčastější, násilná, jo, který přibývá“.* *„Jsou to nějaké podvody,*

nějaká část taky tvoří dealerství, eventuelně nějaké násilné trestné činy“. Někteří respondenti vidí tyto přestupky jako důsledek zvyšující se agresivity mládeže.

Dílčí závěr

Dílčím závěrem z této dílčí výzkumné otázky jednoznačně vyplývá, že nejčastějším typem kriminality mládeže na Třebíčsku, je právě majetková trestná činnost.

3. otázka: Existují zde preventivní programy v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi?

Z výzkumu vyplynulo, že preventivní programy v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi na Třebíčsku, existují. *“Takový služby tady máme, díky Systému Včasné Intervence, taky díky tomu, že víc jak deset let tady v Třebíči funguje komise pro prevenci kriminality, který se podařilo v součinnosti s neziskovkama, ať už je to Charita nebo občanský sdružení STŘED, vytvořit, řekla bych, velmi pestrou síť služeb. Problém je v tom, že se oklešťujou prachy.“* Z výzkumu dále vyplynulo, že nejvýraznějšími preventivními programy na Třebíčsku v rámci sociální služby - sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, jsou ty, které jsou zahrnuty v činnostech občanského sdružení STŘED s.r.o (viz. kapitola služby sociální prevence Třebíč). Všichni dotazovaní se v odpovědi shodli na faktu, že spoléhají na programy právě v této organizaci, a že spolupráce s tímto zařízením je nejen nutná, ale i nezbytná, pro další práci s mládeží. Sociální pracovnice ze sdružení STŘED s.r.o. zdůrazňuje jejich aktivity a shrnuje je jako balíček programů primární prevence, ovšem s pár výjimkami. *„V té oblasti sekundární prevence tam taky pracujeme s třídními kolektivy to už takovýma, kde nějaký problém se vyskytl, třeba je nějaký záček stranou kolektivu nebo drogová problematika, která se objevila a potřebuje se nějak řešit.“* Jako negativum u některých preventivních programů, vidí jeden z respondentů, v jejich krátkodobosti. *„Třeba je na tři roky, potom, když se dostane do podvědomí lidí, tak ten projekt skončí. Začíná se něco nového od začátku, to je jako špatně.“*

Dílčí závěr

Z výzkumu vyplynulo, že preventivní programy v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi na Třebíčsku existují.

4. otázka: Domníváte se, že počet sociálních služeb zabývajících se touto problematikou odpovídá potřebám regionu – Třebíčsko? Proč ano nebo ne ...? (pokud ne, jako služby na Třebíčsku chybí)

Z výzkumu vyplynulo, že služeb je dostatek, tedy že jejich počet odpovídá potřebám regionu. Dotazovaní také upozorňovali na aktivity, které se v souvislosti s touto problematikou, aplikují. *„Byl vydán určitý koncept toho, co by se mělo ještě uskutečnit. Sleduje se i mezera v sociálních službách, určitě se na tom aktivně pracuje. Aktivně tady také určitě funguje Tým pro mládež v rámci Včasné Intervence, kde se také řeší ta aktuální situace tady, a když je potřeba, tak se realizují semináře pro pedagogy a nějakým způsobem se hledají způsoby, jak reagovat na tu aktuální situaci.“* Jako největším problémem a zásadním problémem se většina dotazovaných shoduje na tom, že je právě ve financování, kdy služby tohoto typu neví, zda dostanou na další potřebné období, dostatek peněz.

Dílčí závěr

Dílčím závěrem z této dílčí výzkumné otázky je taková, že služeb tohoto typu je na Třebíčsku dostatek a problémem při jejich rozšiřování je finanční nestabilita těchto služeb.

5. otázka: Myslíte si, že se město Třebíč nebo krajské město Jihlava dostatečně stará o rozvoj sociálních služeb v souvislosti s touto problematikou např.: v kontextu plánování a rozvoje služeb?

Z výzkumu vyplynulo, že dotazovaní vidí aktivní spíše kraj Vysočina a město Třebíč jako méně aktivní. *„Kraj se stará, Třebíč se starala. Poslední tři roky bych řekla, že vedení města to nevnímá jako potřebu, ty finance, které jsou redukovány. Není dostatečně vnímána z pohledu Třebíče ta důležitost těchto služeb v souvislosti*

s grantovým systémem. “ Z výzkumu také vyplynulo, že Třebíčsko problém, s pokrytím a financováním těchto služeb, nemá, nicméně jsou i oblasti, kde se tento problém řeší. „Jak jsem zmínila, tak na Třebíčsku to tady máme pokryto, tak ale jsou lokality, kde ty služby chybí. Takže můžou říct, dobře, opatříme to tady na Pelhřimovsku, přidáme do toho ještě tyto finanční prostředky, ale můžou taky říct, že to na Třebíčsku omezí, a použijeme je tam či onde. “

Dílčí závěr

Dílčí závěr z této dílčí výzkumné otázky je takový, že město Třebíč se stará, ale méně, naopak kraj Vysočina dostatečně finančně podporuje tyto služby a zároveň je aktivní, co se jejich rozvoje týče.

6. otázka: Myslíte si, že se dostatečně diskutuje (např.: v novinách) o možnostech náplně volného času dětí nebo výskytu kriminality?

Z výzkumu vyplynulo, že o možnostech náplně volného času dětí se informuje méně, o výskytu kriminality skoro vůbec. Otázkou zde zůstává, zda diskutování o této problematice je v zájmu veřejnosti. *„Jako spíš jestli by se mělo jako prezentovat spíš ty pozitivní věci, jakože tady máme tyhle programy pro ty děti anebo jestli by tam měly být ty negativní věci. Jako já si myslím, že těch negativních věcí je všude kolem dost. “* Dále z výzkumu vyplynulo téma, že o kriminalitě mládeže by se mělo diskutovat zejména mezi odborníky, a to především prostřednictvím stránek Městské policie Třebíč, která je na svých stránkách pravidelně publikuje. Dále z výzkumu jednoznačně vyplynulo, že by bylo více než vhodné, aby se v novinách pravidelně objevoval seznam akcí, či programů různých služeb. *„Říkám si spíš, co to těm lidem přinese, že se o tom bude psát, spíš takový věci od policie a ne takový ty výstřely. Kdyby v těch novinách bylo, v borovině se potulují děti, sem tam je tam alkohol, nemají, co dělat a vzniklo by z toho něco jako ten program street work, ale jako ten bulvár, to asi ne. Ale směrem informovanosti, jako máme tady tyhle a tyhle programy, to by bylo dobrý. “* Anebo *„Myslím si, že by to mohlo být jako lepší, i co se týče těch zařízení, který nám tady fungujou, nikdo o nich neví, jo. “*

Dílčí závěr

Dílčím závěrem z této dílčí výzkumné otázky je, že se diskutuje nedostatečně o náplni volného času dětí, a o kriminalitě mládeže taktéž. Otázkou zůstává potřebnost zveřejňování těchto informací do povědomí veřejnosti a důraz je ukládán na důležitost prezentování programů v rámci preventivních služeb na Třebíčsku.

7. otázka: Jaký je Váš názor na situaci kriminality mládeže na Třebíčsku? Co ještě by se dalo pro zlepšení této situace udělat?

Z výzkumu vyplynulo, že by se mělo o situaci kriminality více mluvit a psát, aby i veřejnost měla v povědomí, že se na zlepšení situace pracuje. Že je celý tým pracovníků, který je aktivně zapojen do řešení této problematiky. *„Městská policie hezky zveřejňuje ty situace, a taky, co řešili, takže dost využívá toho webu. Takže by to chtělo mezi veřejnost více prezentovat, aby věděla, že se na tom pracuje.“* Další oblastí je fakt, že se často veřejnost bojí hlásit či zkrátka nechce hlásit na policii trestnou činnost. *„Co by se mohlo zlepšit je ta osvěta těch realizátorů těch preventivních programů, aby ti lidé nebyli lhostejní k tomu, co se děje ve městě, aby to hlásili na Policii ČR, jako aby si jenom nestěžovali.“* Mezi potřebné aktivity pro zlepšení situace kriminality mládeže na Třebíčsku se dotazovaní shodli na prevenci, která se musí podporovat a posilovat, a dále aplikace přísnějších trestů, které jsou tak mírné, že se mládež nebojí a nemotivuje ji k tomu, aby se vyvarovala jakékoliv kriminální činnosti. *„Prostě pokud je prevence, musí být i patřičná represe. Bez toho to prostě nepůjde v žádném systému. Jako pokud se šance bude dávat do nekonečna, tak to prostě nikdy fungovat nebude.“*

Dílčí závěr

Dílčím závěrem z této dílčí výzkumné otázky je skutečnost, že základem pro zlepšení situace kriminality mládeže visí na prevenci, preventivních programech a na přísnějších trestech.

8. otázka: Myslíte si, že se agresivita mládeže zvyšuje? Pokud ano, proč?

Z výzkumu vyšlo, že se agresivita mládeže zvyšuje. Důvody této expanze vidí většina dotazovaných v toleranci společnosti, výchově. *„Já mám takovou teorii, jo. Já si myslím, že je to z toho důvodu, že děcka nejsou v tom počátku vedení k nějakým hranicím, jakože by taky nemuselo být po jejich. Spoustu věci si vynucuju a myslí si, že to takhle má být, potom přijdou do nějakýho kolektivu, do školy, a jako odmítají se těm věcem přizpůsobit a možná i neznalost a nenaučení se tady těch sociálních rolí, jo, tak to může vést k tomu, že ten problém řeší agresí.“* Další důvodem je tolerantnost k drogám, které jsou brány, v rovině kouření a alkoholu, jako běžná součást života. *„Je alarmující, že děti a mládež hodně piji, že mají blízko i marihuaně a pervitinu.“* Anebo *„A je to zase tím, jak funguje celá tahle společnost, přestávají fungovat obecná pravidla, Každý žije okamžikem.“*

Dílčí závěr

Z této dílčí výzkumné otázky vyplynulo, že se agresivita mládeže zvyšuje a hlavním důvodem je netolerance obecných pravidel a tolerance společnosti.

9. otázka: Myslíte si, že kriminalita mládeže nějak souvisí s tím, v jaké lokalitě dítě bydlí?

Z výzkumu vyplynulo, většina dotazovaných upozorňuje na fakt, že kriminalita mládeže souvisí s rodinou a lokalitou, kde bydlí tehdy, pokud se v této lokalitě vyskytují sociálně nepřizpůsobiví občané. Mládež je často a jednoduše ovlivnitelná okolím, lidmi, kteří v lokalitě žijí, partami, které se na těchto místech sdružují. Dotazovaní také zdůrazňují fakt, že na Třebíčsku nejsou žádné známé či výrazné vyloučené lokality, což je velká výhoda. *„Určitě, nedá se to paušalizovat, ale tohle souvisí. Prostě výchova, prostředí. Jako pokud bydlím v nějaký lokalitě, a nebudu chtít bejt jinej, tak ... je to problém. Jako jo, my tě vezmem do party, ale půjdeš, ale půjdeš támhle ukrást flašku rumu, klasika tady, jo, lídl a tak.“*

Dílčí závěr

Dílčím závěrem je fakt, že lokalita, kde mladistvý vyrůstá, souvisí s touto problematikou, ale závisí na těchto třech faktorech, které přímo vychází z výzkumu: Lokalita, společnost, rodina, které silně souvisí s kriminalitou mládeže.

4.2 Vyhodnocení analyzovaných dat

V následujících tabulkách (tabulka 1 - 9) jsou uvedeny kategorie, které odpovídají zadaným cílům a výzkumným otázkám. Jsou doplněny počtem (čísla v závorkách) respondentů, kteří o tomto tématu mluvili v rozhovoru. Tyto kategorie jsou rozděleny dle okruhů otázek na 9 oblastí.

Tabulka 1 – Náplň práce

Náplň práce	Zákony (2) Komunikace (5) Administrativní činnost (2)
--------------------	--

Zdroj: Vlastní

Tabulka čísla 1 zobrazuje náplň práce sociálního pracovníka. Dva z celkového počtu pěti respondentů odpověděli to, že jejich práce je ohraničena zákony, dva respondenti uvedli, že náplň jejich práce je spíše administrativní činnost a všichni respondenti uvedli, že podstatou jejich práce je komunikace.

Tabulka 2 - Kriminalita

Kriminalita	Majetková trestná činnost (5) Násilná trestná činnost (2)
--------------------	--

Zdroj: Vlastní

Tabulka číslo 2 zobrazuje nejčastější typ kriminality na Třebíčsku. Všech pět respondentů uvedlo majetkovou trestnou činnost jako nejčastější a následně dva dotazovaní uvedli násilnou trestnou činnost.

Tabulka 3 – Preventivní programy

Preventivní programy	Ano, existují (5) STŘED (5)
-----------------------------	--

Zdroj: Vlastní

Tabulka číslo 3 zobrazuje oblast, zda existují preventivní programy v rámci kriminality mládeže. Všech pět respondentů uvedlo, že tyto programy existují, a nejčastěji poukazovali na občanské sdružení STŘED.

Tabulka 4- Počet služeb

Počet služeb - zejména sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Finanční nestabilita (3) Dostatek služeb (5) Problematika krátkodobých programů (2)
--	--

Zdroj: Vlastní

Tabulka číslo 4 zobrazuje fakt, zda je dostatek sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Všech pět respondentů se shodlo na tom, že těchto služeb je dostatečný počet. Dva respondenti se dotkli tématu, že problémem je krátkodobost těchto programů a tři respondenti poukazují na finanční nestabilitu těchto služeb.

Tabulka 5 – Podpora města a kraje

Podpora města a kraje	Město méně (2)
	Kraj dostatečně (4)
	Důraz na rozvoj (3)
	Aktivita organizací (5)

Zdroj: Vlastní

Tabulka číslo 5 zobrazuje oblast, zda kraj Vysočina či město Třebíč dostatečně podporuje oblast prevence kriminality mládeže a sociální služby tohoto zaměření. Všech pět respondentů se shodlo na faktu, že samotné organizace jsou velmi aktivní a tři respondenti uvedli, že je důraz na rozvoj těchto služeb a čtyři poukázali na skutečnost, že kraj podporuje tuto oblast dostatečně naopak dva respondenti se domnívají, že město podporuje tuto oblast méně.

Tabulka 6 - Média

Média	Nedostatečná diskuze (1)
	Dostatečná diskuze (1)
	Důraz na prevenci (2)
	Potřeba zveřejnění JE (3)
	Potřeba zveřejnění NENÍ (1)

Zdroj: Vlastní

Tabulka číslo 5 zobrazuje skutečnost, zda se dostatečně o problematice kriminality mládeže a volném času mladistvých hovoří v médiích. Tři respondenti se domnívají, že potřeba zveřejnění těchto témat je potřebná, naopak jeden respondent se domnívá, že tato potřeba není. V médiích by se mělo hovořit o prevenci, tak tuto skutečnost

vyryhovali dva respondenti, že je dostatečná diskuze se domnívá jeden z pěti respondentů a jeden z pěti respondentů se domnívá, že je diskuze nedostatečná.

Tabulka 7 - Zlepšení

Zlepšení	Prevence (3) Preventivní programy (4) Přísnější tresty (1)
-----------------	---

Zdroj: Vlastní

Tabulka číslo 7 zobrazuje téma zlepšení situace kriminality mládeže. To, že by se mělo přitvrdit v preventivních programech si myslí čtyři respondenti, o přísnějších trestech hovořil jeden dotazovaný a obecně důraz na prevenci vyzdvihovali tři respondenti.

Tabulka 8 - Agresivita

Agresivita	Zvyšuje se (3) Nezvyšuje se (1) Pořád stejná (1)
-------------------	---

Zdroj: Vlastní

Tabulka číslo 8 zobrazuje téma agresivity mladistvých, kde se tři respondenti shodli na faktu, že se zvyšuje, jeden předpokládá, že se nezvyšuje agresivita mládeže a jeden respondent tvrdí, že je stále stejná.

Tabulka 9 – Bydliště

Bydliště	Souvisí s kriminalitou (2) Rodina (3) Společnost (2) Kriminalita nesouvisí s lokalitou (1) Trávení volného času (2) Parta (2)
-----------------	--

Zdroj: Vlastní

Tabulka číslo 9 zobrazuje téma, zda bydliště souvisí s kriminalitou mladistvých. Dva respondenti tvrdí, že souvisí, jeden respondent tvrdí, že lokalita, kde mladistvý bydlí, nesouvisí s kriminalitou. Tři respondenti z pěti dotazovaných se shodli na tom, že dítě je ovlivněno rodinou. Dva říkají, že společností, dva z pěti dotazovaných poukazují na fakt, že mladistvý může být ovlivněn partou a další dva respondenti z pěti dotazovaných tím, kde tráví volný čas.

4.3. Závěr z analyzovaných dat

Z výzkumu vyplynulo, že práce sociálních pracovníků a pracovníků v organizacích je velmi složitá a velice závislá na finančních dotacích města, kraje ale i jiných. Práce je ohraničena a řízena zákony, a pak i do jisté míry omezena administrativní činností, která mnohdy zbytečně nabourává čas pracovníků, kteří by jinak mohli zbylý čas věnovat jiné činnosti. Základem pro práci s mládeží s výchovnými problémy je komunikace, kterou uvedli všichni dotazovaní a zároveň ji považují za podstatu práce a to nejen komunikace s mladistvými ale i s rodinou. Na Třebíčsku není problém s nedostatkem služeb a to i přesto, že oblast sociálních služeb je pod neustálým tlakem a to především díky finanční nestabilitě. Všichni dotazovaní poukazují na občanské sdružení STŘED, které má v Třebíči velkou tradici a funguje zde velmi dobrá spolupráce s ostatními pracovníky na úřadech. Na druhou stranu pokud je nějaký dobrý preventivní či jiný program, problém nastává ve chvíli, kdy skončí, jelikož si lidé zvyknou na určité možnosti, ale následně už nejsou a oni nemají jiné možnosti, kam se obrátit. Podpora města ustává, ale není úplně nulová, naopak kraj podporuje tyto sociální služby dostatečně, zejména apeluje na rozvoj a aktivita organizací je intenzivní. Pro zlepšení situace kriminality může vést lepší informovanost veřejnosti zejména o možnosti chránit sebe a svůj majetek. Jak můžeme vidět v Tab. 1, nejčastější je právě majetková trestná činnost. Možná tento problém vychází právě z toho, že nedostatečně diskutuje v médiích a nedostatečně se propagují možnosti ochrany a prevence obyvatel obce. Agresivita mládeže bylo dalším velkým tématem, ovšem z výzkumu vyplynulo, že agresivita nestojí jen na dětech. Na dítě působí ve velkém množství rodina, společnost a také lokalita, kde bydlí a parta s kterou tráví volný čas.

4 DISKUZE

Kriminalita mladistvých je nejen regionální, nýbrž i celospolečenský problém, který zaujímá velmi důležité postavení v oblasti preventivních opatření a preventivních sociálních služeb a programů. Stále se upozorňuje na fakt, že dítě, mladistvý, je nejvíce ovlivněn rodinou, rodinným prostředím. Odhalují se příčiny většiny sociálních problémů, které vznikají na základě právě nefungující rodiny. Jak si můžeme dohledat v jiné literatuře - rodina je definována jako nejdůležitější společenská skupina. (Maříková, 1996). Sociální pracovníci se stále dožadují většího dohledu státu, který by měl aktivněji reagovat na měnící se strukturu rodiny a následně podle toho nastavit sociální politiku tak, aby byla co nejvíce efektivní. Náplň práce sociálních pracovníků, podle výzkumu, vychází zejména ze znalostí zákonů a umění komunikace, která je samozřejmou a nutnou součástí s cílenou prací s mladistvých a jeho rodinou. Sociální pracovník musí splňovat předpoklady kvalifikační dle zákona č.108/2006 Sb., který definuje i náplň práce, která by se měla soustředit zejména na přímou práci s klienty (sociální agendy, sociální šetření a sociálně právní poradenství). Z výzkumu vyplynul i fakt, že většina sociálních pracovníků nemá dostatečný prostor na to, aby se dostali tzv. do terénu a splnili si aktivitu sociálního šetření v každém případě, jelikož se zvyšují nároky na administrativní činnost. Dítě v rodině může být ovlivněno i celou řadou dalších vlivů jednou stranou tím, jaký je jeho rodič, například agresivní typ člověka nebo citově nestabilní typ. Dále může být dítě ovlivněno rozvodem, nebo tím, že na dítě není placeno výživné. V těchto situacích nejen pro děti ale i pro rodiče jsou zřizovány sociální služby, které poskytují poradenství anebo jiné aktivity, které podporují tuto cílovou skupinu. (Gulová, 2011) Další oblast, která prodělala během krátké doby značnou transformaci je způsob života a možnost vytvářet sociální vztahy mimo rodinu. O přízeň mladistvých čím dál více a intenzivněji usilují různé náboženské sekty, masmedia, hudební a jiné skupiny, které nabádají mladistvé na určitý způsob života.

Tato cílová skupina je pak i velice snadnou kořistí pro provozovatele automatů, dealery drog a podobně. (Zoubková, Černíková a Nikl, 2001) Média byla i tématem výzkumu a bylo zjištěno, že v médiích jsou často mylné či zbytečné informace místo toho, aby se noviny či jiná média zaměřila na prevenci sociálně patologických jevů ve společnosti. Toto téma vyšlo jako nejednoznačné, jelikož názory odborníků – sociálních pracovníků se velmi lišily. Podstatou ovšem je, že by se měly zveřejňovat ty aktivity pro děti nebo ty programy, které přímo působí na prevenci kriminality nebo by se veřejně o těchto skutečnostech mělo debatovat. Debata v médiích by poté směřovala k prevenci, aby lidé věděli, čeho se mohou obávat, a jak trestné činnosti mladistvých předcházet. Na internetových stránkách Děti a média lze dohledat, jak velký vliv mají právě média na vývoj dítěte. Tohle ovlivnění si uvědomují jak učitelé, rodiče, tak i odborná veřejnost. (Děti a média, 2014) Podstatná část výzkumu byla věnována oblasti agresivity mládeže a také místem bydliště. Bylo zjištěno, že právě na agresivitu mládeže má přímý vliv nejen rodina, ale i místo, kde dítě tráví volný čas, s kým a společnost, kde se dítě doslýchá většinou negativní věci z okolí. Důležitým prvkem agresivity je vymezení pojmu „normální“, kdy dítě v prostředí, které je patologické, neumí správně vyselektovat to chování a jednání, které je společensky bráno jako „normální“. Gulová (2011) zdůrazňuje fakt, že šikana, agresivita, záškoláctví a jiné sociálně patologické jevy jsou až druhotným impulsem, prvotním je právě rodina, kde vznikají první návyky dítěte. Zejména se zaměřuje na chudobu, nezaměstnanost rodičů či rozvodovost. Mareš (1999) upozorňuje na to, že jedním z největších problémů a sociálních patologií, které prostupují celou společnost, je právě bída a chudoba, které jsou, jak příčinou, tak důsledkem větší agresivity mládeže. Dále prostředí, které se označuje jako znevýhodněné, může být živným prostředím pro sociální problémy dítěte, které mohou souviset s konzumním způsobem života. (Breznak, 2001)

V diplomové práci jsem se zaměřila na téma rozvoj sociálních služeb na Třebíčsku v souvislosti s prevencí kriminality mládeže. Z výzkumu vyšlo najevo, že jak město Třebíč, tak i kraj Vysočina tuto oblast podporuje a snaží se jí posilovat a rozvíjet svoji aktivní činností.

V rámci města se pravidelně objevují preventivní programy, které sice mohou i práci narušovat, zejména pro svoji krátkodobost, ale tím, že jsou zastřešeny organizací, můžou se klienti obracet i na pracovníky daného zařízení a žádat o radu či podporu. Město v této oblasti aktivně vyvíjí snahu o rozvoj sociálních služeb a to například komunitním plánem sociálních služeb.

Střednědobý plán sociálních služeb ve městě Třebíči jako dokument, který stanovuje cíle a priority sociálních služeb, také informuje širou veřejnost o tom, jaký jen stav a pokrytí sociálních služeb v této oblasti. (Město Třebíč, 2012) V dokumentu se objevuje pojem komunitní plánování sociálních služeb, který je definovaný dle z.č. 108/2006 Sb. jako aktivní zjišťování potřeb veřejnosti a obyvatel dané oblasti a následné uspokojování těchto potřeb prostřednictvím dostupných zdrojů, analýz a zpracovávání plánů. Dotazovaní upozornili na existenci občanského sdružení STŘED, kterému přikládají velkou potřebnost a aktivitu v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Dále dle Střednědobého plánu komunitních služeb ve městě Třebíči je uvedeno centrum AMBRELA, které je zřizováno Diecézní charitou Brno, jako cílovou skupinu mají právě děti od 6-26 let, která je ohrožená nežádoucími společenskými vlivy, osoby žijící ve vyloučených komunitách, etnické menšiny a pro osoby, které vedou rizikový způsob života. Dále komunitní centrum Klubíčko a klub Zámek. (Město Třebíč, 2012) Z výzkumu vyplynulo, že sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi je dostatek, s tímto závěrem souhlasím, jelikož množství těchto služeb odpovídá poptávce. Na druhou stranu z výzkumu také vyšel fakt, že se pracovníci těchto zařízení potýkají s problémem a to takovým, že není dostatek dobrovolníků, kteří by byli schopni zapojit se do programu pět P, který má významnou úlohu v práci s mládeží a prevencí sociálně patologických jevů. Zejména tento program eliminuje nevhodné trávení volného času a zapletení se do špatné party. Město na tuto problematiku reaguje prostřednictvím Akčního plánu rozvoje sociálních služeb v Třebíči na rok 2014, jehož cílem je mimo jiné i rozvoj dobrovolnické služby, vzdělávání dobrovolníků a nábor nových, vzdělaných dobrovolníků, kteří budou mít uplatnění nejen v programu pět P, ale i v nemocnici a v jiných zařízeních. Problémem v oblasti poskytování sociálních služeb je finanční nestabilita, kterou musí pracovníci překonávat.

Ve Střednědobém plánu sociálních služeb je uvedeno, že sociální služba musí spadat do tzv.:minimální sítě sociálních služeb v městě Třebíči, která je stanovena na základě efektivity a potřeby těchto služeb v regionu a na základě vyhodnocení efektivity a potřeby se poskytují finanční prostředky. (Město Třebíč, 2012)

Koncepce prevence kriminality a drogové politiky Města Třebíče je dokument, který mimo jiné upozorňuje na to, že majetková trestná činnost vyplňuje téměř polovinu všech trestných činů spáchaných na Třebíčsku s tím, že následuje násilná trestná činnost. Celkově vyplývá z tohoto dokumentu, že trestná činnost se snižuje. Z výzkumu vyplynulo, že jednoznačně vede majetková trestná činnost, kterou označili za nejfrekventovanější všichni dotazovaní. Je důležité zmínit, že prevencí kriminality mládeže se nezabývá jen město Třebíč a kraj Vysočina, ale i policie, která na svých webových stránkách zveřejňuje situaci kriminality v regionech i statistický stav. Nejen na webových stránkách, ale i na besedách a přednáškách se policisté snaží o prevenci kriminality, která je páchána zejména na té nejohroženější skupině obyvatel a to jsou například senioři či osoby z vyloučených komunit. Přednášky se týkají zejména toho, jak se proti trestným činům bránit, jak jim předcházet. (Městská policie Třebíč, 2014) Kraj Vysočina provedl výzkum veřejného mínění, který se zabýval hodnocením „průzkumem veřejného mínění o názorech obyvatel kraje Vysočina na kriminalitu a prevenci kriminality“. Z výsledků vyplynulo, že lidé se cítí ohroženi, ale více okolí Jihlavy než v oblasti Třebíčska. V návaznosti na výsledky tohoto výzkumu podporuje kraj Vysočina nejen policii v preventivní činnosti, ale i školy a sociální služby, které přímo pracují pro prevenci kriminality mládeže. (Hanzl, 2011) V rámci výzkumu této diplomové práce se došlo k závěru, že by pro zlepšení situace kriminality mládeže měly být přísnější tresty a dlouhodobější preventivní programy. Město Třebíč ve svých komunitních plánech sociálních služeb má uvedeny cílové aktivity, které bude podporovat.

Řekla bych, že poměr potřebných sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi a poptávkou po nich, je dostačující. V oblasti kriminality mládeže na Vysočině chybí středisko výchovné péče, které se nově zřizuje v Jihlavě jako reakce na nedostatek těchto služeb v regionu. V této oblasti se dotazovaní ve výzkumu zmínili o nedostatku

pobytových sociálních služeb souvisejících s kriminalitou mládeže. A jako možný důvod nedostatečné represe uvedli právě tento stav.

Díky aktivitám výše zmiňovaných sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi a také díky policii ČR je snaha o snížení kriminality mládeže na Třebíčsku.

5 ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo zmapování názoru odborníků na rozvoj sociálních služeb v souvislosti s prevencí kriminality mládeže na Třebíčsku. Z výzkumu vyplynulo, že práce sociálních pracovníků, kteří se zabývají kriminalitou mladistvých, je velmi složitá. Práce v sociálních službách velice závisí na finančních dotacích města, kraje ale i jiných, není proto jednoduché v této nestabilní oblasti plánovat do budoucna, přesto se plánuje, rozšiřuje a aktivně působí na prevenci kriminality mladistvých. Práce je ohraničena a řízena zákony, v dnešní době, kdy se klade větší důraz na administrativní činnost, která mnohdy zbytečně nabourává čas pracovníků, je obdivuhodné, když pracovníci zvládají nejen tyto činnosti, ale i další aktivity, kterými přispívají například k prevenci kriminality. Veškeré tyto činnosti pak dělají ve svém volném čase. Základem pro práci s mládeží s výchovnými problémy je komunikace, kterou uvedli všichni dotazovaní a zároveň ji považují za podstatu práce a to zejména komunikaci s mladistvými a jejich rodinami. Na práci s mladistvými i přesto, že je ohraničena a řízena zákony a nařízeními, je opravdu krásné to, že není stereotypní, a pokud se člověk chce zabývat prevencí, či zapojit se do nějakého programu, může a tím aktivně přispět ke zlepšení situace. Na Třebíčsku není problém s nedostatkem služeb a to i přesto, že oblast sociálních služeb je pod neustálým tlakem a to především díky finanční nestabilitě. Všichni dotazovaní poukazují na občanské sdružení STŘED, které má v Třebíči velkou tradici a funguje zde velmi dobrá spolupráce s ostatními pracovníky na úřadech. Na druhou stranu, pokud je nějaký dobrý preventivní či jiný program, problém nastává ve chvíli, kdy skončí. Lidé si zvyknou na určité možnosti, které za nějaký čas skončí, tito lidé pak nemají jiné možnosti, například kam se obrátit. Podpora města ustává, ale není úplně nulová, naopak kraj podporuje tyto sociální služby dostatečně, zejména apeluje na rozvoj a aktivita organizací je intenzivní. Pro zlepšení situace kriminality může vést lepší informovanost veřejnosti zejména o možnosti chránit sebe a svůj majetek. Nejčastější je právě majetková trestná činnost.

Tento problém vychází právě z toho, že nedostatečně diskutuje v médiích a nedostatečně se propagují možnosti ochrany a prevence obyvatel obce. Agresivita mládeže bylo dalším velkým tématem, ovšem z výzkumu vyplynulo, že agresivita nestojí jen na dětech. Na dítě působí ve velkém množství rodina, společnost a také lokalita, kde bydlí a parta, s kterou tráví volný čas. V kraji Vysočina nechybí preventivní programy v rámci sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, chybí spíše pobytové služby typu střediska výchovné péče či diagnostické ústavy. Celkový názor odborníků na kriminalitu mládeže na Třebíčsku je takový, že se dělá maximum pro zlepšení této situace, spolupráce mezi jednotlivými sektory je dostačující. Na druhou stranu agresivita mládeže se zvyšuje, proto je třeba více dbát na prevenci a ochranu obyvatelstva obce a zaměřit se na podporu programů, které se této problematice věnují.

Použitá literatura:

1. 2009/37690-212 Nárok na sociální podporu a finanční příspěvky od státu po propuštění z výkonu trestu. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2009 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7191>
2. ALCOCK, Peter, Margaret MAY a Sharon D WRIGHT. *The students companion to social policy*. 4th ed. Hoboken, NJ: J. Wiley, p. cm. 2012 ISBN 978-047-0655-658.
3. BREZÁK, Jozef. *Sociálna patológia: II. svazek P-Z. 2.*, rozš. vyd. Editor Peter Ondrejko. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2001, 310 s. ISBN 80-224-0685-6.
4. Česká republika, TRESTNÍ ZÁKONÍK č.40/2009, Sb, ve znění pozdějších předpisů
5. Česká republika, Zákon 109/2002, Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
6. Česká republika. ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
7. Česká republika. ZÁKON č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník
8. Česká republika. ZÁKON č.218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, znění pozdějších předpisů
9. Děti a media. *Děti a média* [online]. 2014 [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/>

10. DUNOVSKÝ, Jiří. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1201-6.
11. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. České Budějovice: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.
12. FISCHER, Slavomil. *Etopedie v penitenciární praxi*. první. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2006. ISBN 80-7044-772-9.
13. GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 208 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4733-791.
14. HÁLA, Jaroslav. *Psychosociální práce s maladjustovanými osobami: Rozšíření syllabus přednášek*. [s.l.]:[s.n.], 2012. Dostupné z: <http://penologie.hala.sweb.cz/3.htm>
15. HANZL, Daniel. *Průzkum veřejného mínění o názorech obyvatel Kraje Vysočina na kriminalitu a prevenci kriminality*. Jihlava, 2011. Dostupné z: http://kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4039340
16. HEYWOOD, Philip. *Community planning: integrating social and physical environments*. Ames, Iowa: Wiley-Blackwell, 2011. ISBN 14-051-9887-7.
17. HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3134-6.
18. CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-739-6.
19. JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese: přehled slibných strategií a programů z celého světa*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2007, ISBN 80-725-4329-6.
20. JEDLIČKA, Richard. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Vyd. 1. Praha: Themis, 2004, 478 s. ISBN 80-7312-038-0.
21. JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. 1. vyd. podle právního stavu k 1.9.2004. Praha: Linde Praha - Právnické a

- ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2004, ISBN 80-720-1493-5.
22. KEMSHALL, Hazel. *Crime and social policy*. New York: John Wiley, c2013, p. cm. ISBN 978-1-118-50989-0
23. KOHOUTEK, Rudolf. *ABZ slovník cizích slov* [online]. 2005 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/viktimmnost>
24. KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-807-0418-963.
25. Kriminalita, delikvence, vandalismus. In: *Ostrov radosti - Středisko volného času* [online]. 2011 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>
26. KUNÁK, Stanislav. *Prevence městské kriminality a ohrožená mládež: přehled slibných strategií a programů z celého světa*. Vyd. 1. Bratislava: Iris, 2007, 145 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-808-9256-105.
27. LABÁTH, Vladimír. *Riziková mládež: možnosti potenciálních změn*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 2001, 157 p. sv. 19. ISBN 80-858-5066-
28. MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby: II. svazek P-Z*. Vyd. 1. Editor Peter Ondrejko. Praha: Sociologické nakl., 1999, 248 p. ISBN 80-858-5061-3.
29. MAŘÍKOVÁ, Hana. *Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s.749-1627. ISBN 80-718-4310-5
30. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X
31. MATOUŠEK, Oldřich, J. K.. *Sociální práce v praxi, specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. s. 343. ISBN 978-80-7367-818-0
32. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
33. MCLAUGHLIN, Eugene. *The Sage dictionary of criminology*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2012. ISBN 978-144-6200-834.

34. MĚSTO TŘEBÍČ. *Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Třebíči 2012–2016*. Třebíč, 2012. Dostupné z :
http://www.socialnisluzbytrebic.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=101102&id_dokumenty=1351
35. MĚSTO TŘEBÍČ. *Koncepce prevence kriminality a drogové politiky města Třebíče (na léta 2012-2016): I. část koncepce prevence kriminality*. Třebíč, 2012. Dostupné z:
http://www.trebic.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=16973&id_dokumenty=11624
36. Městská policie Třebíč. *Prevence kriminality*. Třebíč, 2014. Dostupné z:
<http://www.policietrebic.unas.cz/page11.html>
37. Ministerstvo práce a sociálních věcí. ODBOR 21. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany*[online]. 2013 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z:
<http://www.mpsv.cz/cs/14304#2>
38. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4
39. MPSV ČR. *Co je komunitní plánování sociálních služeb a kdo jsou jeho hlavní aktéři* [online]. 2005 [cit. 2014-02-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/850>
40. NETOLICKÁ, Danuše. *Kriminalita dětí a mládeže*. In: *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 2011 [cit. 2014-01-09]. Dostupné z: HYPERLINK "<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/n/16439/KRIMINALITA-DETI-A-MLADEZE.html/>" <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/n/16439/KRIMINALITA-DETI-A-MLADEZE.html>
41. NIKL, Jaroslav. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2000, ISBN 80-725-1033-9.
42. NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, ISBN 80-735-7026-2.

43. O nás: Poslání a cíle Probační a mediační služby České Republiky. *Probační mediační služba České republiky* [online]. 2002 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>
44. O nás: Sekce kurátorů pro mládež při Společnosti sociálních pracovníků ČR Potřeba profesního sdružování. *Společnost sociálních pracovníků: Sekce sociálních kurátorů* [online]. 2011 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://socialnipracovnici.cz/sekce-kuratoru-pro-mladez/article/o-nas>
45. PAYNE, Malcolm. *Social care Practice in Context*. New York: Palgrave Macmillan, 2009. ISBN 978-0-230-52181-0.
46. PEŠOVÁ, Ilona a Miroslav ŠAMALÍK. *Poradenská psychologie pro děti a mládež: trendy, strategie a reakce v členských státech EU*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1216-4.
47. PETERKA. *REP, registrovaná elektronická pošta* [online]. 2002 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/rep-registrovana-elektronicka-posta/>
48. PONĚŠIČKÝ, Jan. *Agrese, násilí: a psychologie moci*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-593-0.
49. *Prevence městské kriminality a ohrožená mládež: přehled slibných strategií a programů z celého světa*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8050-1.
50. *Přehled znalostí o násilí mezi mládeží: trendy, strategie a reakce v členských státech EU*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006, ISBN 80-733-8049-8.
51. REDAKCE EPRAVO.CZ. *Epravo* [online]. 2001 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/ochranna-vychova-7684.html>
52. RENZETTI, Claire M. *Ženy muži a společnost: 1. vyd.* Praha: Karolinum, 2003, 100 s. ISBN 80-246-0525-2.
53. SHOEMAKER, Donald J. *Juvenile delinquency*. Second edition. xiii, 2013, ISBN 978-1-4422-1945-8.

54. Střediska výchovné péče. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2013 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strediska-vychovne-pece>
55. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-414-4
56. VEBER, Jaromír. *Management: základy, moderní manažerské přístupy, výkonnost a prosperita*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2009, iii, ISBN 978-80-7261-200-0.
57. VEČERKA, Kazimír, Jakub HOLAS, Jan TOMÁŠEK, Simona DIBLÍKOVÁ a Šárka BLATNÍKOVÁ. *Mládež v kriminologické perspektivě*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009, s. 102. ISBN 978-80-7338-079-3
58. ZAPLETAL, Josef. *Prevence kriminality*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2000, 102 s. ISBN 80-725-1047-9.
59. ZOUBKOVÁ, Ivana, Vratislava ČERNÍKOVÁ a Jaroslav NIKL. *Kriminalita mládeže: pro pedagogické obory*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001, 89 s. Pedagogika (Grada). ISBN 80-725-1070-3.
60. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, 231 p. ISBN 80-864-7308-2.